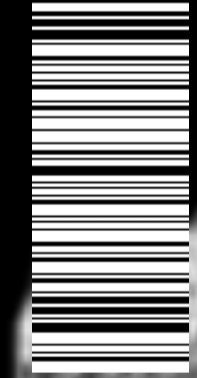

YAZI-YORUM

Kültür Sanat Ve Edebiyat Dergisi

35. Sayı

2021 Nisan
Yıl: 3 Sayı: 35 Ücretsiz

Yazı - Yorum Suç Ortakları

Genel Yayın Yönetmeni

Zeynep Eşin

Yayın Kurulu

İlknur Demir
Figen Şahin

Yazı İşleri

Fatih Eşin

Çizim

Şaranur Yaşar

Pdf Tasarım

Aydın Yaşar

Sosyal Medya

Deniz Eşin

Reklam Ve Halkla İlişkiler

info@yazi-yorum.net

Yazarlar

İlknur Demir

Zeynep Eşin

Figen Şahin

Ceren Demirkılıç

Gönül Malat

Nur Yüksel Öztürk

Handan Kılıç

Gökçe Gökalp Doğan

Nezihat Keret

YAZI-YORUMDAKİLER

Dosya İnceleme & Deneme

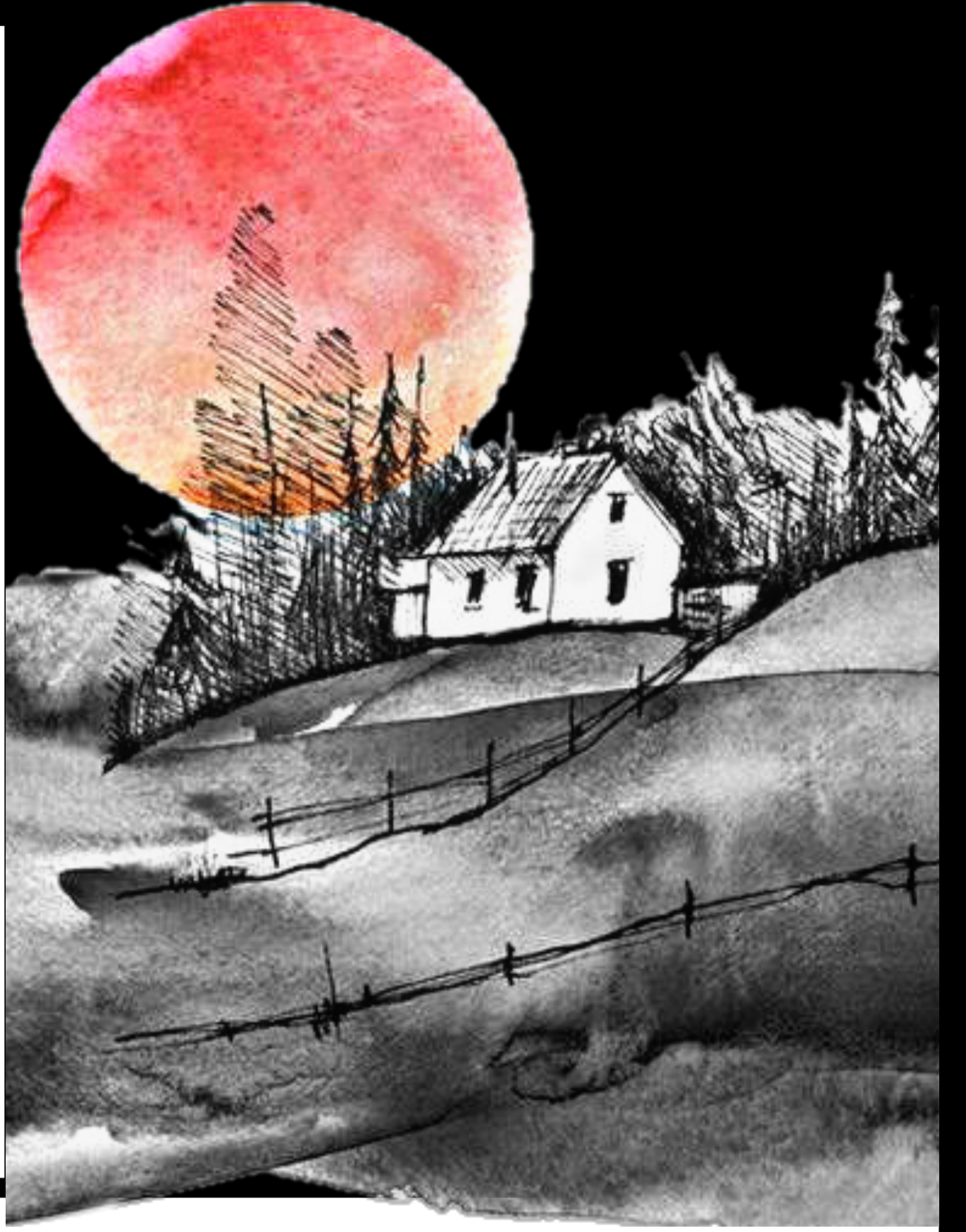
İlknur Demir- Edebiyatta Köy

Gönül Malat -Hakkari'de Bir Mevsim / Ferit Edgü

Gökçe Gökalp Doğan - Can Parası /Fakir Baykurt

Handan Kılıç - Susuz Yaz

Nur Yüksel Öztürk - Kırdan Kente; Çevre Sorunu

Röportaj

Aylin Sökmen

Öykü

Behiye Sağlam - Otlı Börek

Cansu İlhan - Yalnızlık Bakanlığı

Merve Düzenli - Sağdan Üçüncü Tablo

Tülay Dirlik - Göç

Cansu Selçuk Çağlar - Gelincik

Nezihet Keret - Yamalı Ümitler Bohçası

Deniz Özer- Zeliha

Şiir

Ayşenur Temel - Dönüş

Elif Esen Taşkın - Ankara Masalı

Mustafa Ersin Taşdemir - Arsız Aylak

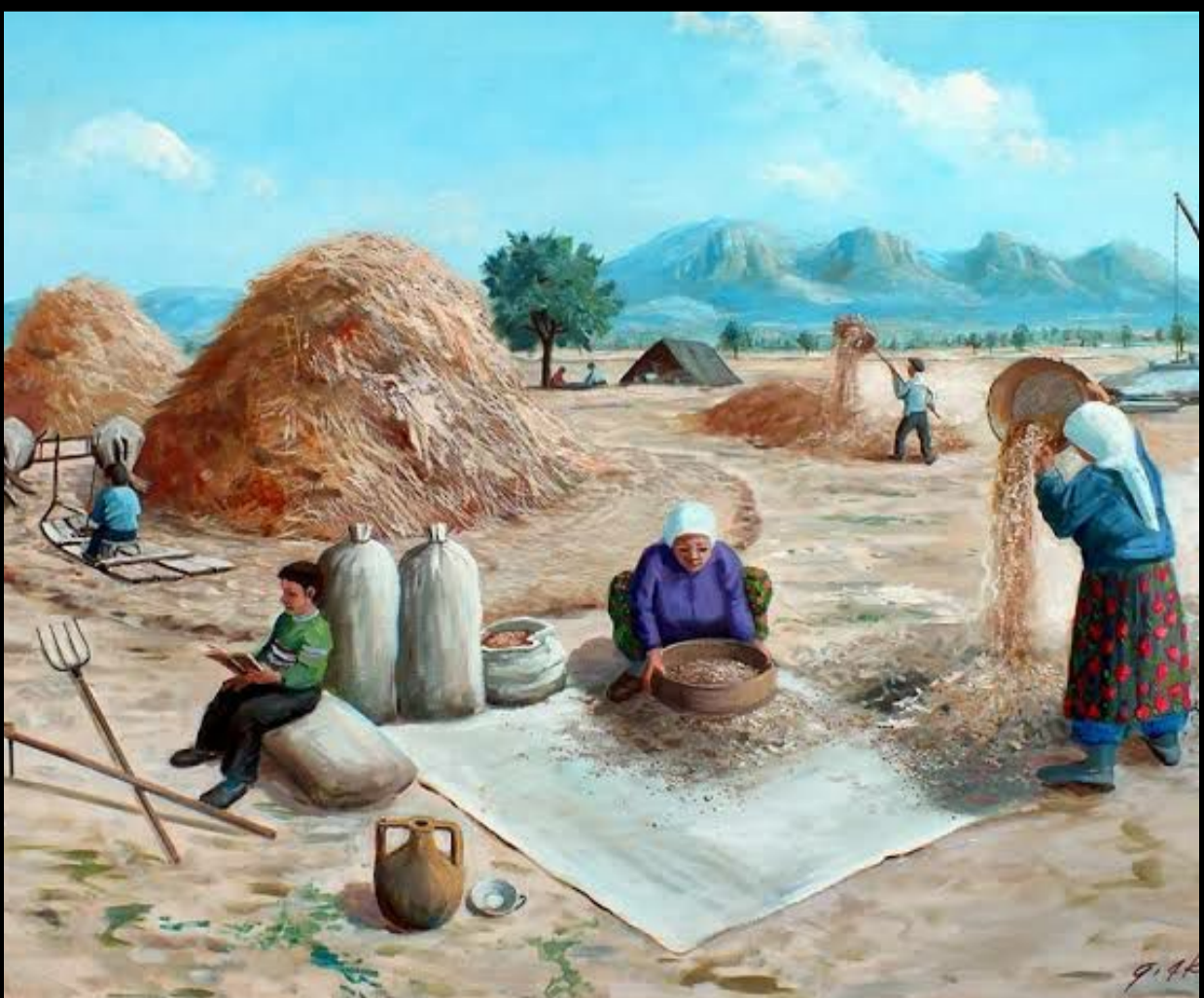
Hanife Canbek - Toz

Himmet Çokal - Her Şey Dünyaya Ait

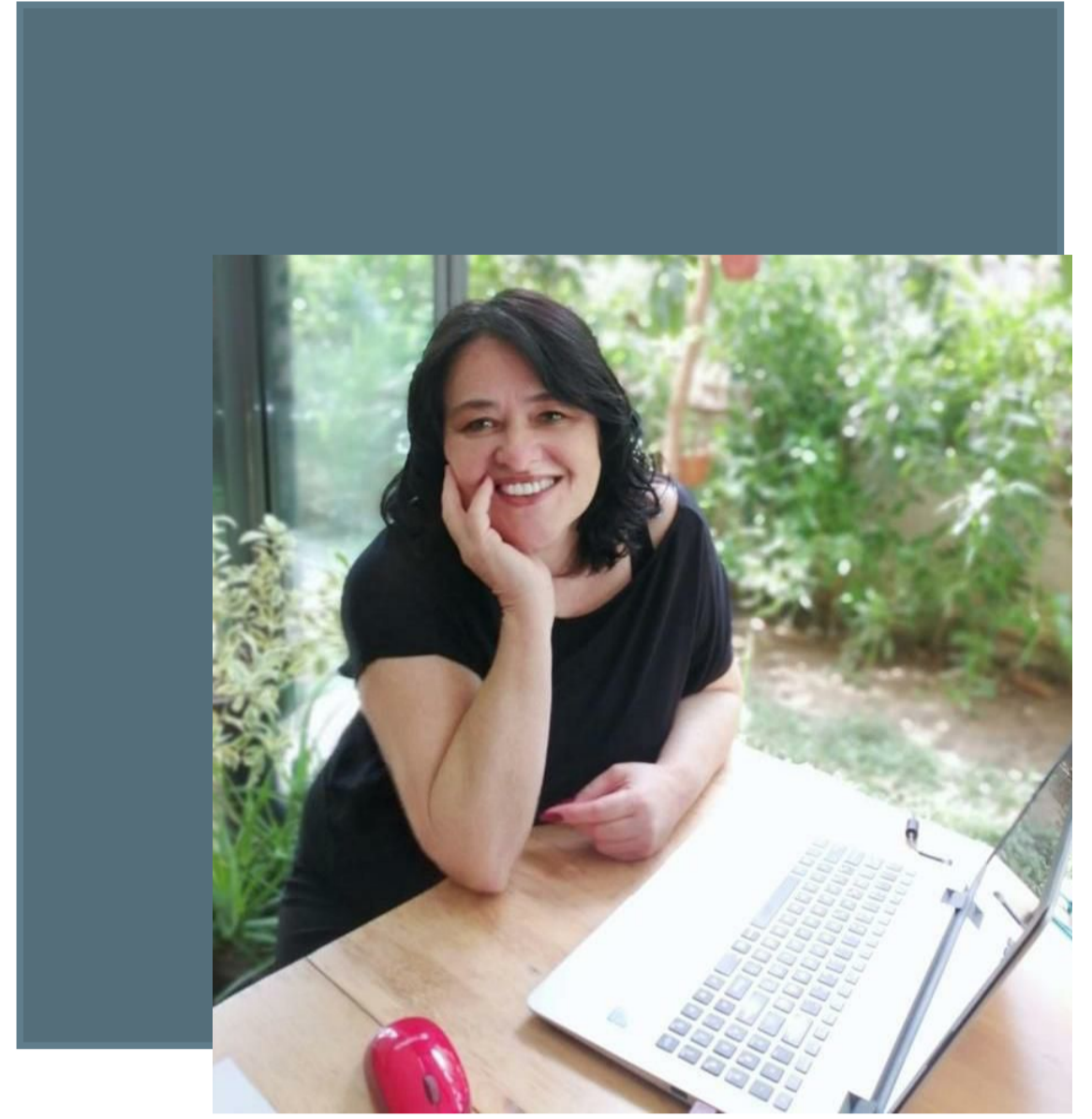
Meltem Kaysuk - Rembrandt

Mevlüt Şener - Akrep ve Serçe

Rıdvan Yıldız - Lilya

İlknur Demir

Türk Edebiyatında Köy

İnceleme

Edebiyatta köy romanları ve öykülerinden söz ettiğimizde, öncelikli olarak, köy ve köylünün tanımını yapmamız gerekiyor diye düşünüyorum. Nedir Köy? Toplumsal ve ekonomik özellikleri veya nüfus yoğunluğu yönünden şehirden ayırt edilen, genellikle tarım ve hayvancılığa dayalı yerleşim yerleri. Köylü ise, ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı merkezden uzak hatta ücra bir yerleşim yerinde yaşayan insanlar topluluğu olarak tanımlanıyor TDK sözlüğünde. Hatta TDK bir adım daha ileri giderek köylünün sıfat, mecaz anlamını şöyle dile getiriyor. "Kaba ve anlayışsız." Bu tanımın günahını ve sevabını TDK ya bırakarak yazıma devam etmek istiyorum.

Elbette, bu tanımların bugün geçerliliğini koruyup korumadığı konusu tartışmaya açıktır. Tarihsel olarak baktığımızda karasabandan traktöre, traktörden modern tarıma geçiş öyle kolay kolay kabullenilen ve kolayca ayak uydurulan bir hızda olmadı. Gerek köylüyü bir sömürü aracı olarak gören büyük toprak sahibi olan ağaların bu teknolojiyi "gâvur icadı" olarak görmesi, gerekse iktisadi gelişmenin kolay sağlanamaması, kalkınmanın önündeki engeller, geçiş dönemlerindeki yozlaşmalar, ezen ve ezilen sınıf arasındaki sorunların gittikçe artması, köy ve köylülüğün edebi eserlerde yer bulmasının en büyük nedenlerindedir.

1970'lere kadar süren bu ekonomik ve sosyolojik değişim ve o tarihten itibaren köyden kente doğru başlayan göç, köy nüfusunun azalmasına ve köylünün sınıf değiştirmesine neden oldu. Büyük şehirlerde ikamet etmeye başlayan köylü artık tarlada değil fabrikalarda çalışıyordu. Köylü sınıfsal olarak değişmiş, işçi sınıfına entegre olmuştu. Bin dokuz yüz yetmişli yıllara kadar toplam nüfus içinde yüzde yetmişlik bir oranda olan köy nüfusu bu tarihten sonra gittikçe azalmış ve seksenli yıllarda toplam nüfus içinde yüzde ellilere kadar gerilemiş, günümüzde ise bu oran neredeyse yüzde yirmilere düşmüştür.

Temasına, dönemlerine ve akımlarına göre edebi eserleri sınıflandırdığımızda, bu ana başlıkların altındaki alt başlıklarda köy edebiyatı diye bir sınıflandırma göremeyiz. Oysa 1950 ve 1970 yılları arasında oldukça önemli bir yere sahip ve sayısal olarak oldukça fazla olan bir edebi anlayıştır köy romanları. Şöyle de tanımlayabiliriz bu anlayışı. "Nüfusun yüzde otuzuna yüzde yetmişini anlatabilmek."

Toplumcu gerçekçilik çizgisinde biçimlendirilen bir edebiyat türüdür ve bu türün yazarları mekân olarak eserlerine, İç ve Batı Anadolu ile Orta Karadeniz bölgelerini seçmişlerdir. Peki, sadece mekânsal olarak köyün romanlara dâhil olması yeterli midir bu tanımlama için? Elbette hayır. Türk Edebiyatı'nda köy romanı kavramı, siyasi bir görüş içeren ve tekrarlanan leitmotifler gibi ortak özellikleri olan bir roman türüdür.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra köy ve köylülük kavramlarının önem kazanması sonucunda R. Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri gibi yazarlar Anadolu'yu kaleme almaya başlarlar. Fakat bu yazarlar şehirde doğup büyümüş köyü ve köylüyü dışarıdan tanıyan yazarlardır. Hal böyle olunca bu eserler gözlemci gerçekçilikle sınırlı kalır.

1930'larda başlayan ve Marksist düşüncenin etkisiyle yazılan toplumcu gerçekçi romanlar, köy enstitülerinden mezun olan yazarların da bu akımı benimsemesi sonucunda 1950'lerden sonra yoğun bir şekilde edebiyatta yerini bulmuştur. Toplumcu gerçekçiliğin 1930-1945 yılları arasındaki ilk döneminde Sadri Ertem, Selahattin Enis, Hakkı Süha Gezgin, Bekir Sıtkı Kunt gibi yazarların tez alt yapısıyla oluşturdukları gözlemden çok kurama dayalı eserler bu türün ilk örnekleridir. Daha sonra, Sabahattin Ali, Kemal Bilbaşar, Rıfat Ilgaz, Necati Cumalı, Halikarnas Balıkcısı, Aziz Nesin, Kemal Tahir, Yaşar Kemal, Orhan Kemal, köy edebiyatı tarihindeki yerlerini almıştır.

Burada bir parantez açıp üç Kemaller olarak bilinen Yaşar Kemal, Orhan Kemal ve Kemal Tahir'den söz etmenin yerinde olacağını düşünüyorum. Her ne kadar bu yazarlar aynı başlıkta gösterilmeye çalışılsa da her birinin öykü ve romanlarında kullandığı izlekler ve özellikle yazarların kişiler dünyası birbirinden çok farklıdır. Orhan Kemal'in kişileri ekonomik sıkıntılar içindeki insanların yaşadığı açmazlar, işçi ve sanayi toplumu iken Yaşar Kemal Merkezî otorite zayıflığı sonucu ortaya çıkan köy ve kasabalardaki feodalleşmeyi konu alan eserler vermiştir. Eserlerindeki eşkıyaları halkın gözünden ve mitler aracılığıyla yapar. Yani Yaşar Kemal'in eserlerindeki eşkıya; hukuksal olarak suçlu kabul edilen fakat halk tarafından benimsenen, köylünün ve ezilenin yanında olan reformist bir karakterdir.

Kemal Tahir ise köyü, diğer köy romanlarından farklı bir biçimde değerlendirmiştir. Cinselliği yoğun bir biçimde kullanması yüzünden eleştirilen yazarın eserleri, dikkatli bir şekilde okunduğunda, bunu bir araç olarak kullandığı görülecektir. Kemal Tahir'in eserlerindeki eşkıya kavramı da farklıdır. Ağalık sistemine direnen, haklının yanında olan reformist bir eşkıya değildir. Onun eşkıyası, emirleri ve maddi gücünü ağadan alan, gerektiğinde gözünü kırpmadan şiddete başvuran halkın sömürülmesinde maşalık görevi yapan namussuz, hırsız ve katildir. Ve yine üç Kemal'inde mekân olarak kullandıkları köy, bölgesel olarak birbirinden farklıdır. Yaşar Kemal Çukurova, Kemal Tahir Batı Karadeniz Ve Orhan Kemal İç Anadolu'da yaşayan halkın sorunlarını dile getirmiştir.

Köylerdeki, sömürü, yozlaşma, ağalık, cinsellik gibi köyün belli başlı sorunlarını eserlerde kullanmak köy romanının başat noktasıdır. Köy romanlarının ortaya çıkışının en önemli sebeplerinden biri yukarıda sözünü ettiğim sosyolojik kırılmalardır.

1950 yılı köy romanları için bir sıçrama noktası olmuştur. Yayınlandığı anda büyük gürültüler koparan, Mahmut Makal'ın "Bizim Köy" adlı metni –ki bir roman değil, öğretmenlik yaptığı köyde tuttuğu notlardır- yazarın yolunu takip edecek köy enstitülü yazarlar için yol gösterici olmuştur. Mahmut Makal köy enstitüsünden yetişmiş öğretmen olmuş bir gençtir o yıllarda. Köyde doğmuş köyde büyümüş ve meslek sahibi olduktan sonra köyde öğretmenlik yapmaya başlamıştır. Belki de bu nedenle yazdıkları büyük ses getirmiştir. Çünkü; yazdıklarının hepsi gerçektir. Yemyeşil tarlalarla çevrili ve güzel köylü kızlarının çeşmelerden su taşıdığı yerler değildi Mahmut Makal'ın anlattığı köy. Köyler yoksuldu, çağın gerisindeydi, sömürülen bir köy halkı vardı. Bugünün deyişiyle gözlerimizin önündeki bilgisayarımızdan ekran görüntüsünü kaldırmıştı yazar. Bedeli ağır oldu elbette. Tutuklandı ve onun izinden köy romanları yazmaya başlayan diğer yazarlarla birlikte yıllar süren linç kampanyaları sonucunda köy enstitüleri kapatıldı.

İktidarlar muhalefeti sevmez. Ezberlenmiş söylemlerle şehir insanının gözünde canlandırdığı, köy ve köylü fotoğrafı, içinde bulunduğu çerçeveye birlikte duvardan indirilmişti. Artık, köylerdeki toprak kavgalarının, ağa-köylü ilişkisinin, imam-öğretmen çatışmasının ve köylünün içinde bulunduğu geçim çıkmazlarının fotoğrafları çekilmişti köy enstitülü yazarlar tarafından. Mahmut Makal'dan sonra Fakir Baykurt, Talip Apaydın, Dursun Akçam, Mehmet Başaran gibi yazarlar romanlarında köylüyü özne olarak kullanmaya devam ettiler.

Yine bir köy enstitülü olan Adnan Binyazar o dönemi şöyle anlatmaktadır bir yazısında.

"Köy Enstitülü yazarlar ürün vermeye başladıklarında, Nazım Hikmet yasaklıydı. Sabahattin Ali'yi katletmişler, toplumun üzerine korku yaratarak, onun ölüsünü bile bulamışlardı. Aziz Nesin işlerden atılıyor, mahpushaneden mahpushaneye dolaştırılıyordu. Genç kuşak Reşat Nuri'yi modası geçmiş sayıyordu. Ortada yalnızca özentili aşk romanları dolaşıyordu. Bugün adları bile anılmayan yazarlar gazetelerde tefrika ediliyor, filmler onların aşklarıyla renkleniyordu. Enstitülü yazarlar, kurulu düzenin bu alışkanlıklarını yarararak, topluma unutturulmak istenen Sabahattin Ali'ye, Nazım Hikmet'e ulaşmışlardı. O boşluk doldurulmadan bir ülkede yazınsal beraberliğin yaşanmayacağını biliyorlardı. Bu yola koyulunca, öncekilerin başına gelenler onların da başına geldi. Başaran'a, Makal'a, Fakir Baykurt'a öğretmenlik yapacakları sınıfları dar ettiler"

Bu eserler bir edebiyat yapıtı olduğu kadar sosyolojik ve tarihi bir belge niteliğindedir. Eserlerinde sadece köy ve köylüyü yazan bu yazarlar bir misyonu sürdürme çabasındaydı. Gözlemden çok bu romanları yazmaya yazgılı olduklarını düşünen yazarlar için Erkan Irmak "Eski Köye yeni Roman" adlı kapsamlı çalışmasında, şöyle demektedir. "Enstitülü yazarlar aldıkları eğitimin oluşturduğu zihin dünyası nedeniyle köy meselesini diğer romancılardan farklı bir epistemolojik temellendirmeye kurgulamış, yazarlık kariyerleri boyunca da her biri edebiyatlarını köyle sınırlandırmış, köy hakkında yazmaya yazgılı olduklarını düşünmüşlerdir. Bu temeldeki ayırım, "Köy Romanı"nı Türkçe edebiyata özgün, endemik bir tür olarak konumlandırmayı gerektirmektedir."

Elbette köy romanları zirveyi köy enstitülü yazarlarla yapsalar da, 19. Yüzyılın son çeyreğinden sonra çöküş halindeki Osmanlı'nın son dönemlerinde, Anadolu köylüsü, şiveleri ile bazı romanlarda tip olarak da olsa kendilerine yer bulabilmişlerdir. Osmanlı edebiyatında köy düz yazıdan önce pastoral türe ait örneklerin verilmesiyle şiirde görülmüştür. Aynı etkinin sonucunda medeniyetten kaçma, doğayla iç içe olma özentisi Tanzimat Dönemi şiirine de yansımıştır ve belki de Türk Edebiyatında ilk sayılabilecek bu türdeki eser N.Nazım'ın Karabibik adlı eseridir.

Köy edebiyatının bizdeki yansımaları elbette böyledir ama Dünya Edebiyatında da varlığını sürdüren köyü konu alan edebi eserlerden söz etmemek mümkün değildir. Cortazar'ın ve Marguez'in anlattığı köy yaşamı en önemli eserlerdir. Ve unutulmaması gereken edebiyat kanonunda bu konuda başlangıç sayılabilecek eserlerin başında, küçük bir köyde yaşayan ve sürekli şövalye hikâyeleri okuyan ve dünyayı okuduğu bu hikâyelerden ibaret zanneden aklını yitirmiş bir köylünün maceraları gibi görülse de asıl amacı ezilen halkı kurtarmak olan Don Kişot'tur.

Son olarak bir dipnot düşmek istiyorum. Bu yazıyı yayına hazırlarken yaptığım araştırmalar, incelediğim metinler yolumu, Mahmut Makal, Fakir Baykurt, Talip Apaydın, Orhan Kemal ve Kemal Tahir'in konuk oldukları bir açıkturumun kayıtlarının 1960 yılında Düşün Yayınevi tarafından "Beş Romancı Tartışıyor" adıyla kitaplaştırılan çok önemli bir kaynağa çıkardı. Maalesef yeni basımı olmayan bu kitabın eski basımına dahi ulaşmak imkânsız gibi görünüyor. Umarım kitabın yeni basımı yapılır ve bir dönemi şahitlerinin dilinden okumak mümkün olur.

Yararlanılan Kaynaklar

İsmail Erkan Irmak- Eski Köye Yeni Roman: Köy romanının Tarihi, Kökeni ve Sonu (1950-1980)

Esra Elif Nartok- Yüksek Lisans, KÖY ENSTİTÜLERİ MEZUNLARININ KÖY ROMANLARI ÜZERİNE METİNLERARASI BİR İNCELEME

Adnan

Binyazar

<http://www.azizmsanat.org/2016/05/16/koy-enstitulu-yazarlar-adnan-binyazar/>

Behçet Çelik - <https://t24.com.tr/k24/yazi/oykude-koy-ve-kirsal-izleri,3027>

Mahmut Makal- Bizim Köy- Sander Yayınları Onuncu Baskı

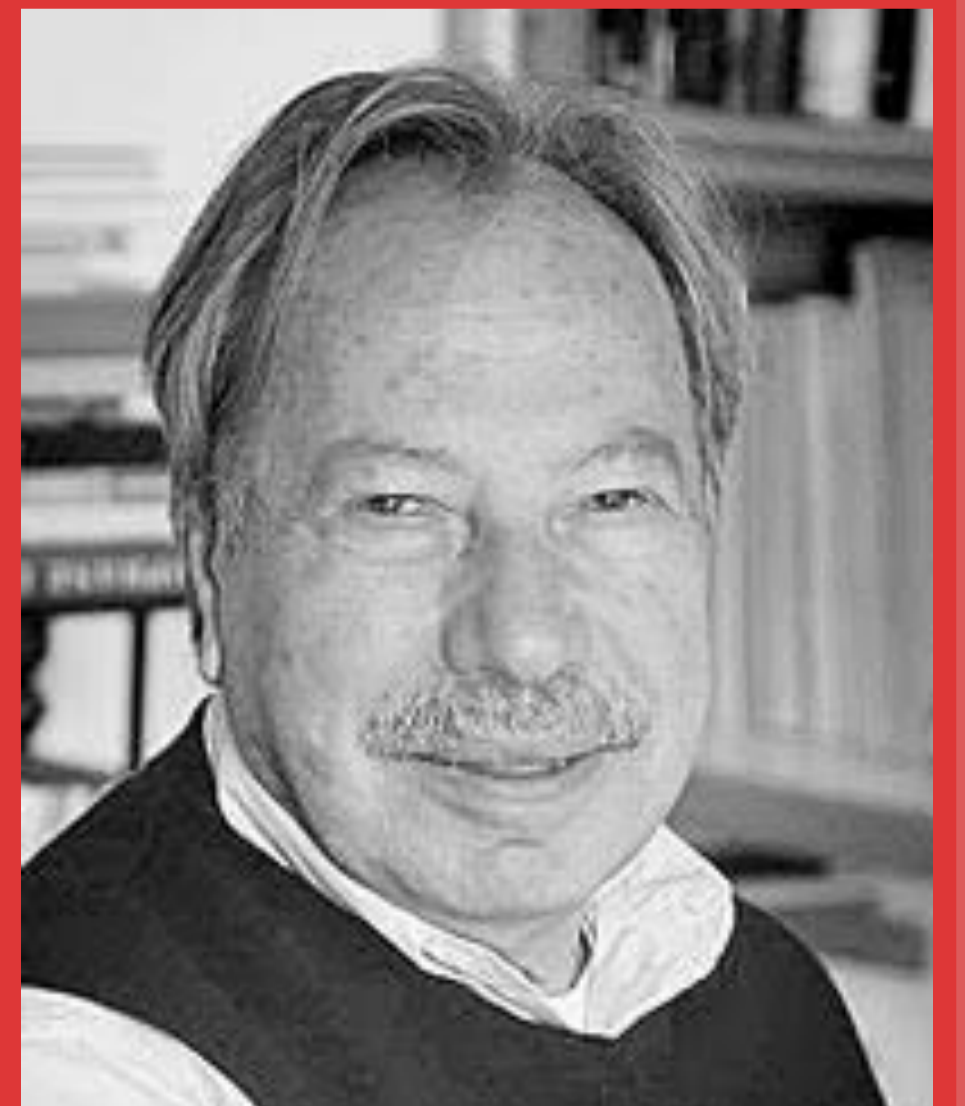
GÖNÜL MALAT

HAKKÂRİ'DE BİR MEVSİM ya da O / FERİT EDGÜ

Şiirlerinin vurgunu olduğum Melih Cevdet Anday, incelemesini yapacağımız şiirsel ve melodik bir dili olan bu kitap için arka kapak yazısında şöyle diyor; "O'yu" yani Hakkâri'de Bir Mevsim'i sadece gerçekçi bir roman olarak saymak yetmez, gerçeğin inanılmaz bir düşe dönüştüğü, şaşırtıcı bir öyküdür bu. Ferit Edgü'nün gerçek bir yaşamı, bir roman yaşamına çevirmesindeki beceriye hayran oldum. Çünkü "O" gözlem gücünü, anlatı ustalığından alıyor.

Kanımca "O" adlı bu romanı, o sesiyle okumamalıyız. Sıfır olarak okumalıyız. Yani "Hiçlik" olarak! Çünkü roman "Varlık ve Hiçlik" arasında gidip gelen bir düşü anlatıyor. Bu öyle bir düş ki sonsuzluktan geliyor ve sonsuzluğa gidiyor gibi. Düşün içine zaman zaman Nuh ve gemisi dalıyor, bazen bir Süryani kitapçı kutsal kitapları hediye ediyor. Bazen de Zap suyu hırçın akışıyla sizin yolculuğunuza eşlik ediyor. Düşle dolu bir yol hikâyesi anlatıcının bizlere aktardığı. Yazar büyük bir ustalıkla kelimelere, heceleriyle de anlam katarak aktarıyor metnini okuyucusuna. Hakkâri örneğin, Hak ve Kar'a dönüşüyor romanda. Hakka yakın çünkü rakımı çok yüksek ve aynı zamanda uzun süre karla kaplı bir coğrafya. Bu düşsel çağrışımlar yazarın hayal gücüyle desteklenerek okuyucularını da düş diyarlarının oyuncusu yapıyor. Hak'tan yola çıkarak geldiği köy de Pir-kanis köyü. İnsanların yaşam şartlarının zorluğu karşısındaki pirligi düşlerle bütünleşir. Yazar, Hakk'ın yeryüzündeki temsilcisi pirlendir deyip düşle gerçekliği birbirine harmanlıyor.

Kitabı düşlerden yola çıkan fantastik bir roman olarak görmek çok yanlış ve aynı zamanda haksızlık olur. Yalnızca iki yüz eli sayfadan oluşan çok ağır ve yüklü bir kitap. Düşlerle yol alıyor olması sadece bizim gerçeklik algımızı hafifletiyor. Acılardaki kiracılığımızı kısa tutuyor. Çekirdekte ya da özde diyelim kadim bir insanlık anlatısı var.

Askerlik görevini öğretmen olarak yapacak olan yazarın tayini Hakkâri'nin Pirkanis köyüne çıkar. Köye ulaştığında ne okul vardır, ne de Türkçe bilen. Muhtarın yardımıyla derme çatma bir okul yapılır. Öğretmen biraz Kürtçe öğrenir. Çocuklar biraz Türkçe öğrenir ve böylece kendi içlerine (yolun kardan kapanması nedeniyle) kapalı bir şekilde uzun bir zaman geçirilince, anlatıcı (yazar) gerçek ile düş arasında gidip gelmeye başlar. Metinde çoğu zaman hangi tarafta olduğu (düşte mi, gerçeklikte mi) kestirilemez ve tam da bu yüzden Borges'in, Kum Kitabı'ndaki "Öteki" ve "Kum Kitabı" öyküleriyle birlikte, "Düşsel Varlıklar" kitabının "Chuang Tzu'nun Düşü" masalını anımsatır. "Öteki" adlı öyküde genç ve ileri yaştaki yazar Borges, Cenevre'de bir bankta oturup sohbet ederler. Genç Borges düşte olduğunu sanır. Yaşlı Borges'in ise gelecekte haberleri vardır genç olana. Kum Kitabı ise bir sonsuzluk anlatısıdır. Kitapta okuduğunuz sayfaya geri dönüş mümkün değildir. Bu anlatı Hakkâri'de Bir Mevsim'deki Süryani kitapçıyla çok örtüşür. "Chuang Tzu'nun Düşü"nde ise karakter bir kelebek olduğunu görür. Fakat uyandığında, düşünde kendini bir kelebek olarak gören bir insan mı, yoksa düşünde kendini insan olarak gören bir kelebek mi olduğunu bilemez?

Yazar Borgesvari dağların tepelerindeki bu kuş uçmaz kervan geçmez her mevsimi neredeyse karla kaplı köye fırlatılmıştır. Köyde kalma süresi bir yılı geçmesine rağmen Hakkâri'de dört mevsim değil de bir mevsim diye koyar kitabının adını. Sürgündür artık. Başlangıçta bir düşten öte bir kâbusun içindedir. Yabancıların arasında bir yabancısıdır. Dünyadan fırlatılmışların arasında başka bir fırlatılan. Ötekinin ötekisi. Önce buradan kurtulamama kaygısı yaşar. Sonra bu duyguyu unutup o da tam köylülerin mantığıyla bu dünyanın içinde bir dünya kurar kendine. Yaşadığı dünyayı (köyü) reddetmez anlamaya çalışır.

Oradan kaçıp, kurtulmak yerine orada yaşamamanın olanaklarını arar. Hakkâri'de Bir Mevsim en üst bakışla bir hata sonucu (sürgün olarak geldiği ya da kahramanın düşe inanıp buraya bir kaza sonucu geldiği inancı) oraya, dünyadan koparılmışların dünyasına gelip, dilini, kültürünü bilmediği bu insanlarla iletişime geçmenin ve yeni yaşam yolları denemenin de romanıdır.

Kitabın hiç bir yerinde öğretmenin adı geçmez. Bir nevi meçhul kişiliktir. "Söyledim değil mi, teknem kayalara çarpıp battı," diyerek kendini anlatır. Denizi tasvir etmek ister ama çevresindeki insanlar denizi hiç görmemişlerdir dolayısıyla anlayamazlar. Denizle haşır neşir büyümüş bir insan için (öğretmen) büyük bir trajedidir bu. Çocuklara ihtiyaçlarını almak için indiği şehirde tek kitapçı vardır. Kitapçı Süryani olduğunu söyleyerek ekler "Okumasını bilenler gittiler. Geri kalanlarsa kitaptan başka şeyler okuyorlar."

Köyde bir salgın başladığından çocuklar kaybedilir ama coğrafi koşulların zorluğundan ve yolların karla kaplı olmasından hiçbir yardım gelemez. Köylüler o kadar kaderlerine razılardır ki bu durum öğretmeni epey şaşırır. Feri Edgü'nün bu anlatısı okuyucularını aynı zamanda Sisifos mitine uçurur. Köyde yaşayanların hepsi dünyaya atılmış ötekiler olarak birer "Amor Fati'dir," aslında. Yani kendi kaderlerini de severler. Yaşamlarından ve kendilerinden memnundurlar. Köylülerin hayata tutunmaları varoluşa zerk edilen anlamdır biraz da. Sisifos gibi yalnızdırlar ve kimseden yardım al(a)madan o devasa kayayı tepeye taşımak zorundadırlar.

Sonunda karlar erir, okul biter, hayat biraz olsun normale döner. Bu sırada okula müfettiş gelir. Öğretmen hakkında çok iyi geri dönüşler aldığını ve çocukları çok iyi yetiştirdiğini söyler.

“Artık serbestsin, istediğin zaman okulu kapatıp gidebilirsin,” der öğretmene. Son dersini yapan öğretmen, nereye gideceğini bilemese de artık yepyeni bir yolculuğun eşiğindedir. Yazar, Süryani kitapçının verdiği kitapların arasında bir haritada bulur. Haritayı yakından incelediğinde bunun bir labirent olduğunu anlar. Kanımca bu metafor olağanüstü güzellikte. Yazarın düşsel anlatımına öyle hoş yerleşir ki aslında labirent, dünyanın onlardan haberi olmayan Pirkanis köylüleridir. Labirentin odağında çıkış bulamayan ötekilerdir köy halkı da. Buna tayini çıkan öğretmen de dâhil olur. Mit sembolü olarak bakarsak labirent, içsel korkular ve kurtuluş temalarını anlatan bir temsiliyet taşır ve bu labirent içinde çözülür (öğretmenin Kürtçe ve çocukların Türkçe öğrenmesi). Labirent sembolü bilinçaltının karmaşık koridorlarını temsil edebileceği gibi insanın birey olma macerasındaki çok alternatifli de bir yoldur aynı zamanda. Labirent sembolü ayrıca hakikatin aranmasındaki ruhsal araştırmayı da simgeler. Diğer yandan labirent insanın kendini dolambaçlı patikalarda kaybettiği, karışık, aşması zor bir geçit gibi de tanımlanır.

Yazar sonunda aşılması zor geçitten at üstünde geçerek çok sevdiği denize ulaşır.

Kitabın 1982 yılında Genco ERKAL'ın öğretmeni canlandırdığı ödüllü ve aynı adlı isimle filmi vardır.

KAYNAKLAR:

Wikipedia

insanokur.org, Ferit EDGÜ, Hakkâri'de Bir Mevsim

Doğunun ucunda bir kazazede, Ferit EDGÜ, Osman PALABIYIK, artfulliving.com.tr

J. L. BORGES, Kum Kitabı ve Düşsel Varlıklar

Labirent Sembolü ve Anlamları, okuryazarım.com

MERVE DÜZENLİ

Sağdan Üçüncü Tablo

Öykü

Sabahın ilk ışıklarıyla hazırlandık. Yerimize konduk. Diğer resimlerle birlikte bekliyoruz. Kalabalığın dikkatini çekmek istiyoruz.

Ben, sağdan üçüncü tabloyum.

Kapılar açılıyor. İnsanlar çoğalmaya başlıyor. İçeri girenler bana bakmadan geçiyor. Biraz üzgün ve yorgun halde bekliyorum. Uzaktan biri bana doğru yaklaşıyor. Tam yanımdaki tabloya dönerken, gözü bana takılıyor.

Beş dakika kadar uzaktan bakıyor. Sonra yakından. İçimi bir heyecan kaplıyor. Resmimdeki yeşilliğin ve mavinin huzuru içinde kayboluyor adeta.

“Memleketim “diyor. Ah benim güzel memleketim. Çocukluğumun geçtiği o kerpiç ev. Otlatmaya götürdüğüm koyunlar. Gölgesinde sohbeteye daldığımız ağaçlar. Gözleri doluyor. Susuyor. Yüzünde tebessümle bakmaya devam ediyor. Bakmak değil yaşıyor adeta.

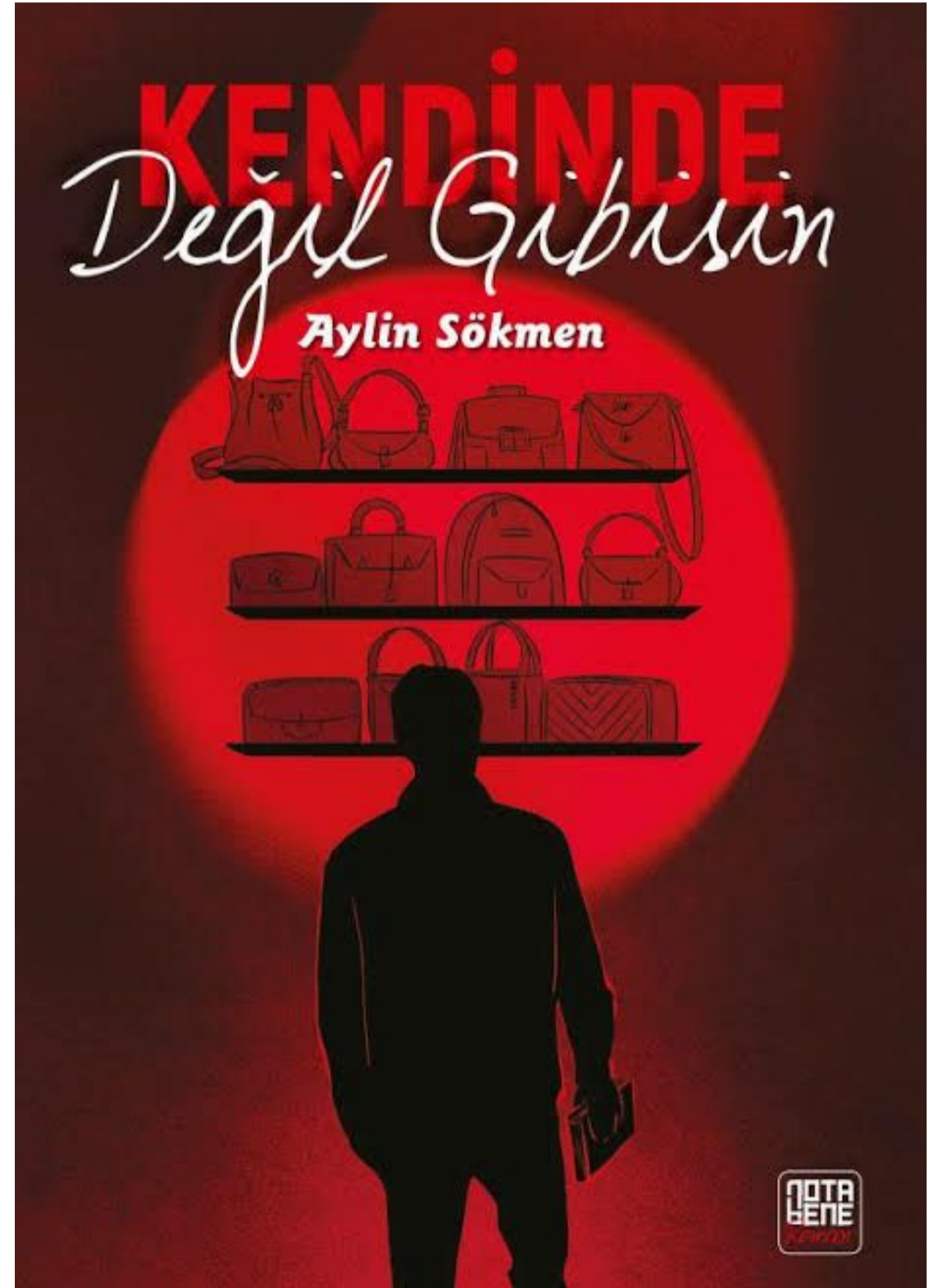
Birden düşecek gibi oluyorum. Tutuyor hemen beni. Özenle yerime sabitliyor. Resimdeki insanların içine karışmak istiyor. Atlara, eşeklere dokunmak istiyor.

Gözlerini kapatıyor. Su sesini duymak istiyor. Ya da tahta köprünün üstünden geçerken çıkardığı gıcırtyı. Uzun bir süre duruyor. İnsanlar bir oraya bir buraya dolaşıyor. Bir kişi daha dönüp bakmıyor bana.

Sadece o kişi. Buna üzülmiyorum. Aksine mutluyum. İçimde garip bir huzur var. Anlam veremiyorum. Saatler geçiyor. Kalabalık azalıyor. Karşımdaki kişi ise hala duruyor.

Aylin Sökmen = 1979 İstanbul doğumlu. "Bitmeyen" adlı öyküsüyle 2007 altKitap öykü ödülünü kazandı. Yazıları çeşitli dergi ve sitelerde yayımlandı. 2010-2017 yılları arasında elektronik kitap yayınevi altkitap.net ve edebiyat/kültür dergisi altzine.net'te yayın kurulu üyeliği ve editörlük yaptı. Yazarın Salt Okunur (2009-Pupa Yayınları) adında bir öykü kitabı var.

Aylin Sökmen | *Röportaj*
İlknur Demir

Edebiyat yolculuğunuz ile başlamak istiyorum söyleşimize. Aylin Sökmen'in edebiyatla dostluğu nasıl başladı?

Ortaokul lise yılları diyebilirim. Gerçi hem Türkçe hem Fransızca edebiyattan zorunlu olarak okumamız gereken metinler olduğu ve seçim şansımız olmadığı için o yaşlarda tam olarak hakkını verdiğimi söyleyemem. Kolaya kaçarak en az eforla nasıl iyi not alırım diye düşünüyordum hep. Lisede çok iyi bir Fransız edebiyatı hocamız vardı ama sınıfta birkaç kişi dışında kimse çok ciddiye almıyordu çünkü harıl harıl üniversite sınavlarına hazırlanıyordu herkes. Yine de bir şeyler katmıştır elbette. Üniversite yıllarında biraz daha fazla okumaya başladım fakat kurmaca yazmak gibi bir arzum yoktu o zamanlar. Yazı yazma alışkanlığı olarak küçük yaşlardan itibaren günlük tuttuğumu hatırlıyorum.Yirmili yaşlarımda birkaç yaratıcı yazarlık atölyesine katılmamla başladı benim yazma maceram. Yazdığım ilk öykülerden biriyle altı kitap öykü ödülü almamla cesaret buldum ve yazmaya devam ettim. Zamanla düzenli olarak okumak ve mümkün olduğunca yazmak hayatımın bir parçasına dönüştü.

Romanınızın ana karakteri oldukça ilginç. Hayatı yolunda gidince huzursuz olan, kadın çantalarına takıntılı bir edebiyat profesörü. Sadece çantalara değil birçok şeye takıntılı romanın kahramanı. Aylin Sökmen'i bu romanı yazmaya götüren sebepler nelerdir? Takıntılar hayatımızın neresinde?

İnsanların gün geçtikçe daha takıntılı olduğunu gözlemliyorum. Takıntılarının temelinde ise yoğun bir kaygı, hayatın belirsizliği ve bunu kontrol etme arzusu yatıyor çoğunlukla. Ben de biraz takıntılıyım, hele yazarken daha da takıntılı oluyorum.Tabii insanlarda ufak tefek takıntılar olabildiği gibi daha klinik düzeyde takıntılı kişilikler de mevcut. Metin karakteri bir yandan da ölüm takıntısı/korkusuyla boğuşuyor. Çanta metaforu çok işlevsel geldi çünkü temsil ettiği birkaç şey var. Bir kere çanta anne ikamesi ve bir nevi geçiş nesnesi onun için. Hem takıntı, hem de bir bağımlılık durumu söz konusu. Bundan kurtulamıyor çünkü o zaman büyük bir yoksunluk yaşayacak. Farklı bir açıdan bakarsak karısı Özlem de bağımlı aslında. Bir de romandaki meseleleri erkek gözüyle daha iyi anlatabileceğimi ve anlayabileceğimi düşündüm.

Romanın alt metni, hayat karşısında kendi olamayan, başka kimliklere bürünen karakterler. Bu alt metinlerden söz edebilir miyiz?

İçeride dışarıda olmak, samimi olmak anlamında bir kendi olma halinden fazla bahsetmiyorum, o anlamda da kullanılabilir. Kendilik algısının sabit olması beklenir ama aslında doğduğumuz andan itibaren sürekli bir değişim halindeyiz. İş hayatındaki personamız bir başka oluyor, evde başka, arkadaş ortamında başka bir maske takıyoruz fakat temelde kim olduğumuz değişmiyor. Romanda farklı kimliklere bürünerek başka bir kendilik halini ortaya koyma durumu var. Özellikle Özlem'de bu çok belirgin. Bundan şikayetçi gibi görünse de aslında bir kazancı var. Tıpkı bir sanatçının yaptığı gibi içinden başka birini doğurabiliyor ve aslında bastırıldığı, unuttuğu veya bilinç düzeyinde farkında olmadığı yönlerini ortaya çıkarıyor.

Nabokov'un, Lolita olarak bilinen ama gerçek adı "Beyaz Irktan Dul Bir Erkeğin Anıları" olan kitabına göndermelerin olduğunu görüyoruz. Ana karakterimiz Humbert gibi olmak istiyor diyebilir miyiz?

Hayır çünkü Humbert bir pedofil ve Metin karakteri öyle biri değil. Daha ziyade Nabokov gibi bir yazar olamayacağını bildiği için yetersizlik hissi yaşayan biri diyebiliriz. Eski bir arkadaşının durup dururken roman yazmış olmasıyla da bu tetikleniyor. Aslında kendini karşılaştırdığı asıl kişi Nabokov değil, arkadaşı. Aklında hep roman yazmak olduğu ve yazmadığı için bir edebiyat profesörü olmasına rağmen yaşamında kendini gerçekleştirememiş biri olarak görüyor. Arkadaşının romanındaki benzer bir ilişki yaşama arzusu duyuyor. Humbert ve Lolita meselesine geri dönersek, o göndermeyi yapmanın birkaç sebebi var. Karakter bir edebiyat profesörü ve öğrenciyle Lolita romanı üzerinden bağ kurmaya çalışıyor. Artık iyice popülerleşmiş bu iki karakter, ileri yaştaki erkeğin genç bir kızla olan birlikteliği ile özdeşleştiriliyor çoğunlukla. Tabii aslında Nabokov'un romanındaki Lolita bir çocuk, o açıdan birebir örtüşmüyor ama hoca öğrenci ilişkisinde bana göre ensesti çağrıştıran bir taraf da var.

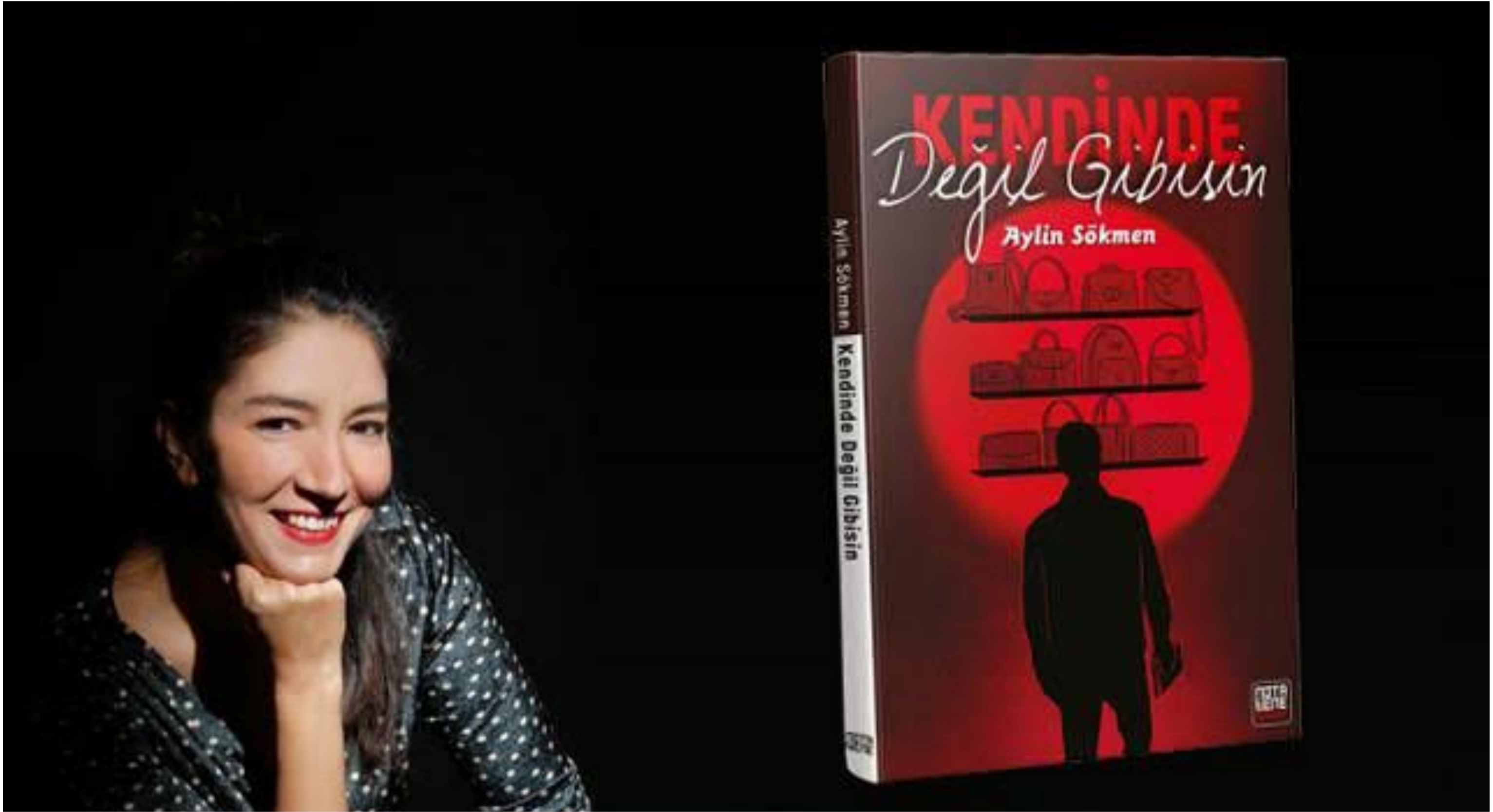
Edebi metinlerde dil, karakter, kurgu birlikte yol alsa bile, bazen biri diğersinin önüne geçebiliyor. Bu açıdan baktığımızda bu üç olgudan hangisi önceliklidir Aylin Sökmen için? Bu üç unsuru birbirinden ayırmak mümkün müdür?

Benim bir önceliğim yok, yazarken üçünde de yapabileceğimin en iyisini yapmaya çalışıyorum. Sanırım bunu okurlar daha iyi değerlendirebilir. Kurgunun ilginçliği konusunda epey geri bildirim aldım. Bana dil de ön plana çıktı gibi geldi, yazarken öyle hissettim. Kurgu ayrı bir yerde durabilir ama birinci tekil şahıs anlatıcı kullanıyorsanız, dil ve karakterin bağlantısı var tabii, inandırıcı olması için o karakterin kullanacağı bir dilde yazmaya gayret etmek lazım.

Karakter seçimlerinizden söz etmenizi istesem. Karakter seçimlerinizi neler etkiliyor? Konu mu karakteri şekillendiriyor yoksa karakter mi konuyu oluşturuyor?

Bu romanda daha çok konu karakteri şekillendirdi. Ama bazen bir karakter üzerine düşünürsünüz ve onun geçmişi, seçimleri ve olaylara verdiği tepkiler konuyu şekillendirebilir. Çoğunlukla etkileşimli bir durum.

Romanda sebep-sonuç ilişkileri üzerinde çok fazla durulmamış. Roman, gerçeğin ve kurgunun birbirine karıştığı tekinsiz bir anlatıcının dilinden okura ulaşıyor. Sebep-sonuç ilişkisine çok fazla değinmemeniz bilinçli bir tercih miydi?

Sebep sonuç ilişkisine yeterince değindiğimi düşünüyorum aslında. Sadece bunu çok açıklayarak yapmadım. Biraz da okurlar kendileri yorumlasınlar, boşlukları doldursunlar istedim. Daha geleneksel hikâye anlatma biçimlerinde gerekli olabilir ama özellikle günümüzde romanların illa ki sebep sonuç ilişkisi sunması gerekmiyor bence.

Romanınızın en dikkat çeken özelliği, olayların anlatıcısının bir erkek olması. Bir kadın yazar olarak bu dili okura aktarabilmek için iyi bir gözlem yapılmış olması gerekiyor. Gözlemin edebi eserlerdeki rolünden söz edebilir misiniz?

Edebi eserlere yansıyan gözlemler hem hayattan, hem başka edebi eserlerden geliyor. Hatta kurmaca metinlerde hayatta yapabildiğimizden çok daha fazla gözlem imkanı var. Normalde tanımayacağımız insanları tanıyoruz, onların zihnine giriyoruz, olayları onların bakış açısından görüyoruz. İlk etapta kadın-erkek ayırımı pek yapmıyorum, tabii ki erkek karakter ağzından yazarken belirli şeylere dikkat etmek gerekiyor ama o işin daha yüzeysel kısmı. Karakteri öncelikle bir insan olarak ele alıp psikolojisini anlamaya çalışıyorum. Hem kendi içime bakıyorum, hem de benzer özelliklere sahip insanları düşünmeye çalışıyorum. Ayrıca erkek karakter yazmadan evvel bolca erkek yazar okumak işi kolaylaştırıyor.

Yazmak için bir meselesi olması gerekiyor yazarın diye düşünüyorum. Lafı uzatmadan sormak istiyorum. Aylin Sökmen'in meselesi nedir?

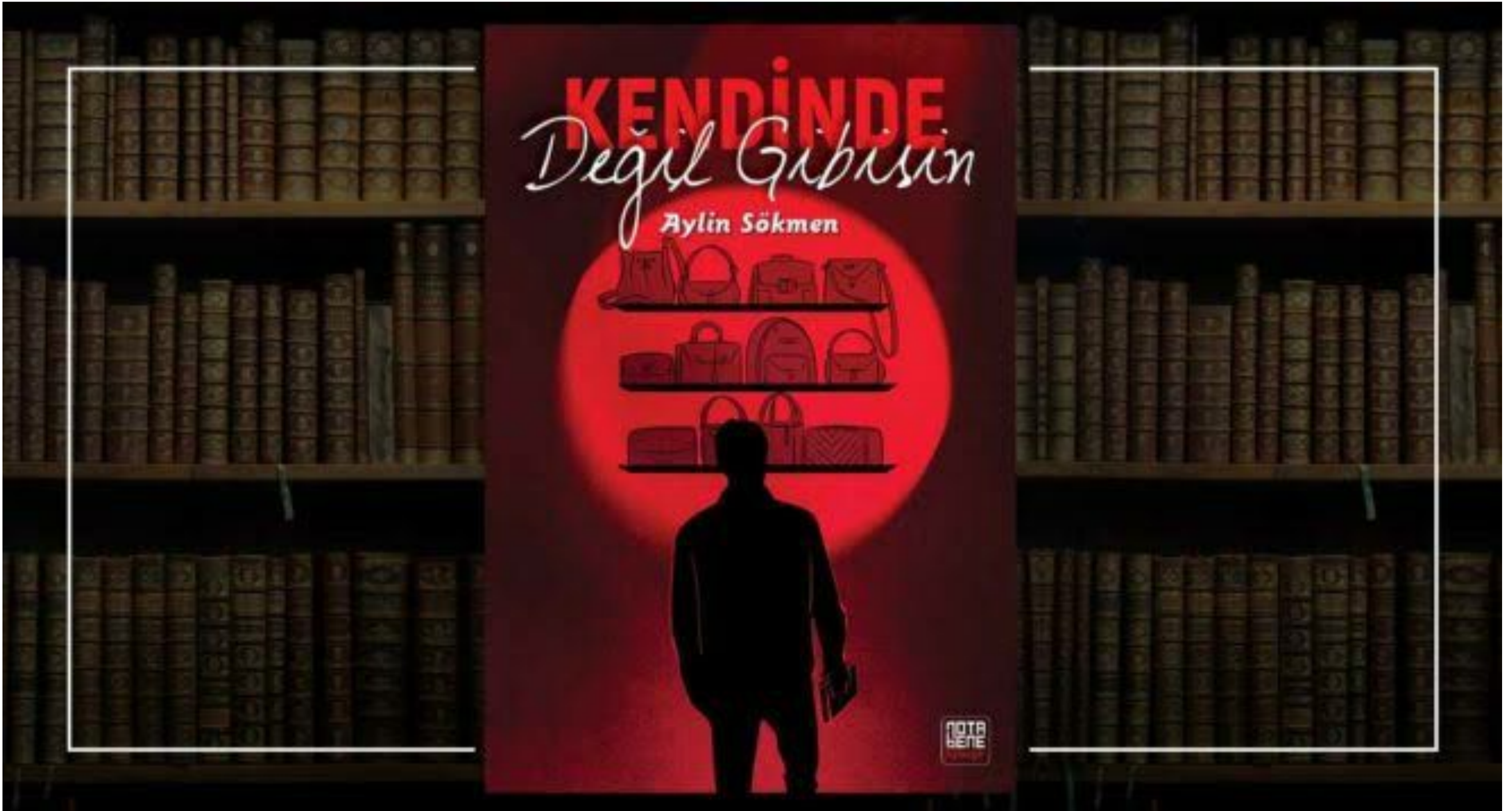
Yaşadığımız dünyada mesele çok ama şiddet ve istismara tahammül edemiyorum. Cinsel, fiziksel, duygusal taciz, sağlıksız aile yapılanmaları, kadın cinayetleri, hayvanlara yapılan işkence, her türlü ilişkide manipülasyon, duyarsızlık, empati yoksunluğu, ötekileştirme, toplum ve devlet baskısı...

Her yazarın etkilendiği, kendine yakın bulduğu yazarlar vardır. Sizin yazım yolculuğunuzda etkilendiğiniz yazarlar kimlerdir?

Okumaktan keyif aldığım epey yazar var ama ben yazarla eserini ayırıyorum genelde. Bir yazarın her kitabını aynı derecede sevmeyebiliyorum. Hemen aklıma gelenler, Murakami ve Orhan Pamuk'un çoğu romanı, Ayfer Tunç, Aslı Erdoğan, Nazlı Eray, Murat Gülsoy'un bazı kitapları, Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Coetzee ve Paul Auster'in bazı kitapları, IanMcEwan, Joyce Carol Oates, SylviaPlath. Yeni jenerasyon yazarlardan da beğenerek okuduklarım var. Etkilenme meselesi biraz daha karışık. Kimi zaman bilinçli ama çoğunlukla farkında olmadan etkilendiğimi düşünüyorum. Yazdıklarına o gözle bakınca da her seferinde farklı yazarlar çıkabiliyor ortaya, eminim farkında olmadıklarım da vardır.Özetle, şu yazarlardan etkilendim diye liste yapacak kadar çok yazmadım henüz.

Son olarak, yazmak isteyenler için önerileriniz nelerdir? Bu konuda verilen ilk öneri, çok okuyun olmaktadır. Sizce çok okumak, yazmak için yeterli midir? Bir yazar çok okumanın haricinde nelerden beslenmelidir?

Evet, gerçekten çok okumak önemli ama yeterli değil. Yazmak gerekiyor. Ne kadar çok yazarsanız o kadar iyi. Çok okumanın dışında, ne okuduğunuz da önemli çünkü ister istemez yazdıklarınıza yansıyor. Bence insan kendini heyecanlandıran ve kurmacanın dünyasına girebildiği metinleri daha çok okumalı. Sonuçta her şeyi okuma imkânımız yok. Kurmaca dışı, farklı disiplinlerden kitapları okumak da faydalı. İnsanları, olayları gözlemlemenin yanı sıra yazarın kendini de didiklenmesi lazım biraz. Diğer sanat dalları da çok besleyici oluyor. Onun dışında dünyada neler olup bitiyor, ne tarz şeyler yazılıyor, ne tarz diziler, filmler çekiliyor, bunları takip etmenin yaratıcılığı tetiklediğini düşünüyorum.

Aylin Sökmen = 1979 İstanbul doğumlu. "Bitmeyen" adlı öyküsüyle 2007 altKitap öykü ödülünü kazandı. Yazıları çeşitli dergi ve sitelerde yayımlandı. 2010-2017 yılları arasında elektronik kitap yayınevi altkitap.net ve edebiyat/kültür dergisi altzine.net'te yayın kurulu üyeliği ve editörlük yaptı. Yazarın Salt Okunur (2009-Pupa Yayınları) adında bir öykü kitabı var.

Nur Yüksel Öztürk

Kırdan Kente; Çevre Sorunu

Dünyada insanoğlunun yaşadığı iki temel mekân kır veya kenttir. Tarihin farklı dilimlerinde ve farklı toplumlarda bu mekânlardan birisinin diğerine tercih edildiği bilinmektedir. Hem kentin hem de kırın farklı özellikleri olduğuna göre insanların bir kısmının kentlerde bir kısmının da kırsal alanda yaşamakta olmalarının farklı nedenleri vardır. Bu nedenler arasında keskin farklar olduğu ise aşikârdır. Kırsal yaşamda insanlar kendilerini çevreleyen doğal çevre ve doğal sistemlere alışmakta ve doğal etkenlerle de yakın ilişki kurmak durumundadırlar. Kentsel yaşamda ise doğa olayları kırsal yaşamdaki kadar yaşamın en önemli belirleyicisi değildir.

Kırdan kente göçü tetikleyen en önemli olgu şüphesiz sanayi devrimidir. James Watt, insanın Tanrı'yı bulmak için çabaya giriştiği zaman makineyi icat ettiğini anlıyordu. Dünya büyüdükçe Tanrı da göklerde daha yükseklere çıkmıştı. Watt'ın "Demir Melekleri" tamamlandığı zamanda yeni ulaşım ve iletişim olanakları, binlerce insanı birbirine yaklaştırdı ve dünyayı küçük bir kasaba haline getirdi. Ancak yaşanan gelişimlerin yanında göç ile birlikte insanlık birçok sorun ile karşı karşıya kaldı. Teknolojik gelişme, insanoğluna ciddi bir güç, imkân ve fırsat verirken, sonuçları bizi hayal kırıklığına uğratmaktadır.

Doğrudan felaket senaryoları ve gelecek tahlilileri yapılmaya başlandı. "Hayvan Çiftliği, 1984, Mülksüzler" gibi eserler de insanları yeniden düşünmeye ve ciddi bir şekilde sorgulamaya itti. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren insanlığı tehdit eden sorunlardan biri haline gelen çevre sorunları, Sanayi Devrimi'nin sonucunda hissedilir hale gelmiştir. Bir bilgenin " Tabiatın insanoğlundan intikamı" diye tanımladığı çevreyle ilgili sorunlar bugün karşılaştığımız en temel sorunlar arasındadır. Çevrenin tarih boyunca birçok tanımı yapılsa da Webster sözlüğü çevreyi; "Bir organizmanın yaşama ve gelişmesini etkileyen tüm dış şart ve faktörler toplamı" olarak tanımlanmaktadır.

Kent sayısının artması, kabaca tanımlanabilecek kentleşme de, çevre sorunlarının sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde 10 yıl içinde dünya nüfusunun yarısının kentlerde yaşayacağı düşünülürse bu sorun alanlarına yeni sorunların ekleneceğini de rahatlıkla söyleyebiliriz. Yapılan araştırmalar dünyadaki mevcut çevre kirliliğinin % 50 'sinin, son 35 yılda meydana geldiğini ortaya koymaktadır. Başlıca çevre sorunları; hava, gürültü, su, toprak, flora-fauna ve kültürel çevre gibi alt başlıklar halinde incelenebilir.

Çevre duyarlılığının geliştirilmesinde ailenin, eğitim kurumlarının, kitle iletişim araçlarının ve sivil toplum örgütlerinin önemli rolleri vardır. "Kendisine saygısı olmayan bir kişinin doğaya saygılı olmasını beklemek gerçekçi değildir." anlayışıyla hareket etmek gerekir. Çünkü çevre hakkı en temel insan haklarından biridir.

Çağlar boyunca geliştirdiği uygarlıkların ürünü olan kültürel çevre, yine insanoğlunun yıkıcı ve bozucu etkisi ile karşı karşıyadır.

Şu anda yaşadığı çevre sorunları ile baş edebilmek ve en aza indirebilmek için insanoğlunun çağdaş anlamda çevre bilincini kazanmış olması gerekmektedir. Bugün dünyanın karşılaştığı çevre krizi global ölçüde olup dünyanın varoluşundan bu yana hiçbir zaman tek etkenli olmamıştır ve çevresel problemler oran olarak hep artmıştır. Çevresel krizin sebepleri çok karmaşık olduğu gibi kısa zamanlı çözümler de mümkün değildir.

Perşembeyi cennete bağlayan gece
Engelli doğan bir kitabın
Felsefede kayıp, delilikte bulaşıcı adamı

Yangına körükle giden tanrılara inat
Karışmış rüzgârın aşına
Kolsuz bir balıkçı

Ayaklarıyla ezilmiş haram bir şarabın içindeyim
Rolüm yok eski fotoğraflarda
Şerh koydum dünyanıza

İnanma sen benim gelecekte umduğuma
Öldüğüm yaşın yaşayan cümlesi sensin
Soyunan serçeler gibisin

Toprak oburluğu benimkisi
Birbirimize sarılmış bulsunlar
Bir dal kiraz gibi kemiklerimizi

Huysuz düşlerimle saklı kentimde
Kâhinin dilindeki arsızım
Sahipsiz zamanlarda çocukluğumdan da yalnızım...

Gökçe Gökalp Doğan

FAKİR BAYKURT'TA ŞEHİR EKSENİNDEKİ KÖYLÜ

İnceleme

Hep bir ağızdan türkü söyleyip
hep beraber sulardan çekmek ağı
Demiri oya gibi işleyip hep beraber
hep beraber sürebilmek toprağı
Ballı incirleri hep beraber yiyebilmek
Yârın yanağından gayrı her şeyde
her yerde
hep beraber
diyebilmek

Nazım Hikmet'e ait bu satırlarda gizlenen bir özlemin sancısı duyulur Fakir Baykurt'ta. Öykülerinde, romanlarında dizelerde anlatılan o dünyanın olmadığı bir düzenin içinde, çaresiz, yılgın, tükenmiş insanlar dile gelir. Onca yokluğa, yoksunluğa rağmen hep ümit eden, çabalamaktan vazgeçmeyen fakat beklentileri boşa çıkan hayatları bir bir sıralar. Anadolu'nun her köşesinden derlediği manzaralar değişse de kurguladığı hayatlara biçtiği son aynıdır. Düzenin çarkları arasında sıkışıp kalmış, sesini duyuramamış, hor görülmüş insanların kimsenin dikkatini çekmeyen amansız savruluşu başka bir çaresizliğe evrilerek noktalanır. Anadolu'daki köy aydınlanmacılığının öncülerinden olan Fakir Baykurt, köyü- köylüyü ele alan bir edebi anlayışa mensup olmuş, edebiyatımızdaki köy meselesinde büyük bir boşluğu doldurmuştur.

Edebiyatımızda köy denince akla gelen ve “ilk” kategorisinde değerlendirilen eser Nabizade Nazım’ın Karabibik’idir. Bir roman olarak değerlendirilse de Cevdet Kudret, uzun hikâye olarak değerlendirilmesinin daha doğru olacağını belirtmiştir. Bu nedenle 1910’da yayımlanan Ebubekir Hazım Tepeyran ‘a ait Küçük Paşa ilk roman olarak görülür. İki eser de Türk köyü ve köylüsüne dair ilk gözlemleri ortaya koyması nedeniyle önemlidir. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yenileşme hareketlerinin öznesi konumuna gelen köylü ve kalkınma hamlelerinin temelini oluşturan köyler siyasi, sosyal dönüşümün edebi yansımaları olarak roman ve öyküde yükselişe başlar. Köy Enstitüleri’nin kurulmasıyla birlikte yükseliş hız kazanır. Talip Apaydın, Mahmut Makal, Fakir Baykurt, Mehmet Başaran gibi toplumcu edebiyatın temsilcilerinden olan sanatçılar yaklaşık on beş yıl eğitim vermeyi başarmış, fakat siyasi kaygılara kurban edilmiş büyük bir emeğin ürünü olan köy enstitülerinin yetiştirdiği değerlerdendir. Mahmut Makal’ın Bizim Köy ile köy meselesine farklı bir boyut kazandırmasının ardından toplumcu eserlerle birlikte Anadolu’daki farklı bölgeler köy gerçeğini, cumhuriyetin kazanımları ve başarıya ulaşip ulaşmadığı üzerinden gündemdeki yerini uzun yıllar koruyacak olan bir boyut kazanır.

Edebiyata şiirleriyle dâhil olan Fakir Baykurt, Yılanların Öcü, Tırpan, Kara Ahmet Destanı, Kaplumbağalar, Onuncu Köy gibi herkesçe bilinen eserler kazandırmıştır. Romanlarına dair birçok değerlendirmenin mevcut olduğu yazarın, 1972 yılında Sait Faik Hikâye Armağanı’na değer görülen Can Parası eserindeki öykülerini, kitaba adını veren Can Parası adlı öykü çerçevesinde değerlendirdiğim yazıma başlamadan önce, üslubunun romanlarıyla benzer olduğu ve teknik anlamda zayıf olmasına neden olan kimi durumların öykülerinde romanlarına göre daha çok ön planda olduğunu belirtmek isterim. Toplumcu- gerçekçi anlayışın kalıpları içinde yazılmış bu öykülerde köylülük, romanlarında olduğu gibi mekân olarak köy içiyle sınırlandırılmamıştır. Öykülerde mekân olarak köyün yanı sıra şehir de yer alır. Şehirde köylülüğün getirdiği zorluklar bildik etkinin ötesinde bir etki yaratmıştır. Yazarın okuyucuda uyandırmak istediği etki, şehir arka planıyla çok daha kuvvetli açığa çıkar. Bu kontrast etki içinde okuyanı sorgulamaya iter.

Kentleşmeyle birlikte artan yapılaşma, kent ve köy arasındaki uçurumun artması ya da duvarların yükselmesi, eğitilmiş insanların bürokratik işleyiş içindeki görevi, değişmez sınırlara hapsoluşu ve eğitimsiz, yoksul özellikle köylü insanların bu katı işleyiş karşısındaki çaresizlikleri ve umursanmayışlarına dair bir öyküdür Can Parası. Koca Sadullah ve kızı Cemile'nin Nevşehir'in Gölgeli köyünde başlayıp Ankara'da son bulan hikâyesi anlatılır. İki çocuğu olan Cemile şiddetli baş ağrıları çekmektedir ve kocası bu durumu umursamaz. Babası Koca Sadullah' la birlikte tedavisi için Ankara'ya gelir. Nevşehir'deki doktor, Cemile'nin kafasında ur olabileceğini ve ameliyatı için yeterli donanım olmadığından vakit kaybetmeden Ankara'ya gitmeleri gerektiğini belirtir. Hacettepe Hastanesinin yolunu git gel aşındıran Koca Sadullah, kızı Cemile'yi muayene ettirmeyi başarır. Durumun ciddi olduğu ve hemen tedaviye başlanması gerektiğini, bu sürecin 3000 liraya mâl olacağını öğrenir. Ne çare, bu parayı denkleştirebilecek durumda değildir. Nevşehir'deki hastane masrafları, Ankara' ya gelmesi, konaklama, taksi, yeme-içme derken elinde olanı da tüketmiştir. Kaldıkları Han'ın sahibi Mustafendi'ye olanı biteni anlatır. Mustafendi de memleketlisine yardımcı olduğu söylenen İçel milletvekiliyle kendi hemşerisi gibi konuşmasını isteyerek Koca Sadullah'a randevu ayarlar. Milletvekili, imzalı bir kartı hastanedeki doktora iletir. Doktor bu ricayı gönülsüz de olsa geri çevirmez. Masrafların 1500'e mâl olmasını sağlar. Fakat bu parayı da bir araya getiremeyecek denli yoksul olan Koca Sadullah, tekrar İçel milletvekilinden yardım ister. Bir kart daha yazar. Doktor daha fazla yardımcı olamayacağını, kendisini aşan bir durum olduğunu, dekanla görüşmesi konusunda yardımcı olabileceğini söyleyerek Koca Sadullah'ı dekana yönlendirir. Dekan da döner sermaye müdürü Cevdet Bey'e gönderir. Günler süren koşturmaca ve bekleyişin ardından Cemal Bey ödemeyi sonra yapması şartıyla senet imzalatır ve kızı için tedaviye başlanacağını söyler. Koca Sadullah, günlerdir acı çeken, yarı baygın haldeki kızına müjdeli haberi vermek için hana gider ve kızının son nefesini verdiğiğine tanıklık eder.

Öykü, Anadolu köylüsünün kaderine terk edilmişliğine eğilir. Kırsalda temel haklarından mahrum bırakılmış köylülerin şehre mahkûm bırakılması gerçeğini dile getirir. Eğitimden yoksun oluşları, okuma-yazma bilmeyişleri, sağlık hizmetinden yararlanamıyor oluşları, taşrada bu hizmetin teknik eksiklikten ötürü verilememesi ve köylülerin saatlerce ötelerdeki şehirlere gitmek zorunda kalmaları Koca Sadullah'ın gözünden aktarılır.

Hacettepe Hastanesi, birden fazla binadan oluşmuş kompleks bir yapıdır. Büyük, yüksek, asansörlü binalardan oluşan hastane karşısında şaşkınlık içinde yolunu bulmaya çalışan Koca Sadullah, hastanede bir yerden başka bir yere kızını sırtında taşıırken yorgun düşer. Koca Sadullah bu şaşkınlığını "Görüyor musun, deryanın ortasında kaldık, yüzme bilmiyoruz. Kime gidip bir şey sorarım şimdi?" diyerek anlatır.

Yazar, sistemdeki çarpıklığı okurun görmesini ister. Hastaların tedavisi için hizmet vermesi gereken binaların ve araçların insanlara zorluk çıkaracak biçimde sunulması, insan hayatının maddi olanaklar dâhilinde kıymetli kabul edilmesi eleştirisi yapılır. Sosyal devletin olmadığı vurgulanır. Dekanın Koca Sadullah'a "Yahu çok uğraştırıyorsunuz! Çok vakit alıyorsunuz yahu! Şunun şurasında modern bir hastane kuralım, son sistem araç gereçlerle donatalım, diyoruz, maşallah çorap söküğü gibi geliyorsunuz! Ortadoğu'nun ve Balkanlar'ın en büyük yapılarını dikelim, memleket için büyük bir yapıt olsun diyoruz siz özel ricalarla arka arkaya sel gibi, eksilmeden geliyorsunuz: parasız, parasız, parasız!" şeklindeki serzenişi bunu özetleyen en net kısımdır.

Hastanelerin devletten destek alamaması, döner sermayesiyle idareye mahkûm edilmesi de hastane yönetiminin gerçeğidir. Döner sermaye müdürü Cevdet Bey bu durumdan “Biliyorsun iğneler, ilaçlar pahalı. Bütün araç gereçler dışarıdan geliyor, onlar da pahalı! İnşaat malzemesi dersen ateş pahası! “ diyerek yakınır. Hastane yönetiminin ve doktorların da yapabilecekleri sınırlıdır.

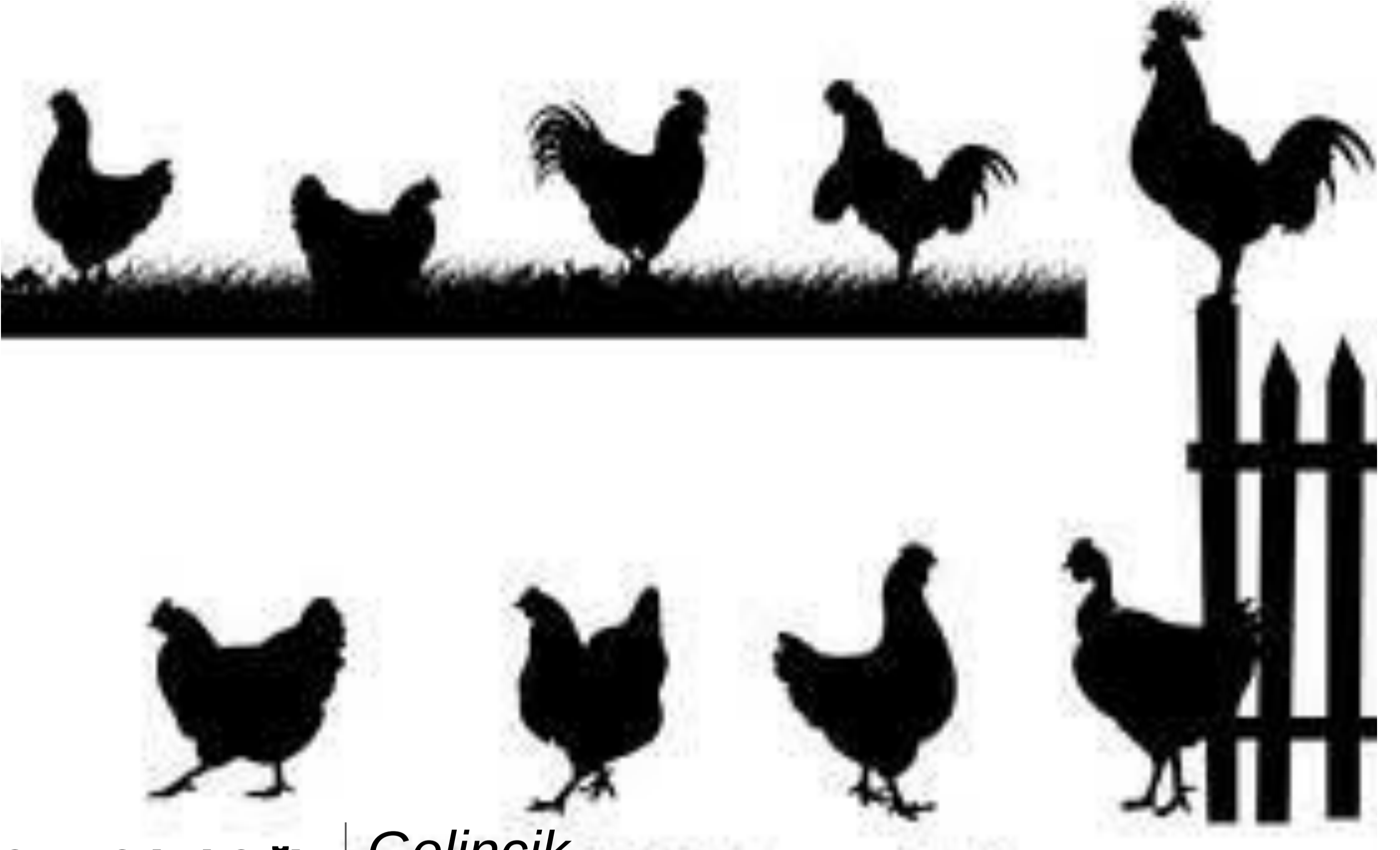
Öyküdeki başka gerçek, Koca Sadullah'ın herkesçe hor görülmesidir. Konakladıkları Nevşehir Han'ın sahibi Mustafendi Koca Sadullah'ın yırtık pabuçlarına bakmaktan kendini alamaz ve halinden iğrenir. “Baktı tam bu sırada Koca Sadullah'ın yırtık pabuçlarını gördü. Sol ayak başparmağı fırlamış dışarı! Paça, diz yama içinde: ‘ Ulan amma pis şeylersiniz!’ diyecek oldu, vazgeçti. ‘Yahu insan kalkıp Nevşehir'den Ankara'ya gelirken bir yeni pabuç bulup giyemez mi? Bir yeni pantolon takamaz mı kışına! Bir ceket uyduramaz mı? Yani bu köylüler adam olmaz!’” diyerek çıkışır Sadullah'a. Hastanede doktorların Koca Sadullah'ın anlattıklarını umursamamasından taksicinin, İçel milletvekilinin, hastane iş göreninin, dekanın üslubuna varana dek ciddiye alınmamasıyla örülü bir akış vardır.

Cemile'nin tedaviye kabul edilme süreci, bürokrasinin kıyıcı tarafını da ortaya koyar. Koca Sadullah'ın bu süreçte farklı makamlardaki insanların kapılarını aşındırması, prosedürel olan her şeyin kızının tedavisi yolunda koca bir taş gibi duruyor olması acı bir Türkiye gerçeğidir. Siyasilerin ricacı olmadığı işlerin yolunda gitmediği bir ülkenin arkasız, sahipsiz insanların çilesini kaleme aldığı bu öykünün elbette edebi anlamda çıkmazları da vardır. Doktor Erdoğan, ricacı olan milletvekilini kendişlerini de yoluna koyabileceği düşüncesiyle Sadullah Efendi'nin ilk gelişinde geri çevirmez. İkinci ricada ise istemediği bir durumla karşı karşıya kalmış olmanın verdiği yorgunluğunu iç sesinden okuruz: “Bu özel ricacılardan bıktım! Bütün ilişkileri temelinden bozuk bir ülke! İnsanlar çözümsüzlüğün son ucuna gelmiş. Ne yapabilirim şimdi bu aksakal için?(...) bu koşullar içinde nasıl mutlu olurum? Koca Sadullah'ın kızını parasız tedavi edebilseydim, edebilseydik, yani sağlık bütün yurttaşlar için parasız olabilseydi! Benim toplumcu özlemlerim böyle!(...)” diyerek başlar yazar Doktor Erdoğan'ın ağzından hayalini kurduğu dünyanın özlemini dile getirmeye. Doktorlar, egemen olamadıkları bir mekanizmanın esiridirler.

Öykü boyunca eğitimsiz ve yaşlı bir adam olan, kaderci bir çizgiyi benimsemiş Koca Sadullah'ın kimi zaman bu profile ters düşen laflarını, kafa tutuşlarını da okuruz. Ulusal Savaş gazisi Koca Sadullah kendi gerçeğine uygun değil de yazarın beklentisine uygun konuşur kimi zaman. “Sağlam adam kalmamış Türkiye'de! Türkiye'nin düşmanları bu halleri görmesin, hücum ederler! İki günün içinde devirirler hepimizi. Bu kadar hasta iyi değil!”(s41) “Bu kadar bilim, bilgi, fen, hız; bizim işler görülüyor!”(s44) Her toplumcu eserdeki mesaj verme kaygısıyla yaşanan edebi tökezleme, bu öyküde de yaşanır. Fakir Baykurt, toplumcular içinde, özellikle romanlarında yarattığı kahramanlara psikolojik bir derinlik kazandırmaya çalışmıştır. Bu durumun öykülerinde daha zayıf olduğunu görürüz.

Öykü Koca Sadullah'ın tüm çabasına rağmen Cemile'nin vadesiz bir ölümle babasını, kızlarını geride bırakışıyla son bulur. Öykülerindeki kişiler kendi dilleriyle umudunu, hayallerini, direncini, umarsızlığını ortaya koyar. Böylece doğallığı sağlamayı başarır. Değişen toplumsal-siyasi yapıyla farklı boyut kazanan köy hayatı, şehirleşmenin köylüler üzerindeki etkisi durağan bir edebi anlayışa uzak olduğunu ortaya koyar.

İnsana hizmetten ziyade insanın hizmet ettiği bir düzende Anadolu'nun hangi köşesinde olursak olalım benzer hikâyeler yaşanmaya devam edecektir. Fakir Baykurt için kurtuluş yolu bellidir: Köylünün belli bir bilinç seviyesine ulaşması. Bu sorumluluk içinde yazdığı eserleri görünenin ardındaki görünmeyeni de yakalamayı başarmıştır. Çocukluğuna, çocukluğunun geçtiği köye, içinden çıktığı köylülere olan borcunu “köy enstitülü” olmanın verdiği bilinç ve sorumlulukla ödemiştir. Görmezden gelinenler satırlarında hayat bulmuştur. Kendisinin de ifade ettiği gibi: “Bizim kuşak öyle bir kuşak ki sadece bugünden değil, hem geçmişten hem gelecekte sorumlu.”

Cansu Selçuk Çağlar | *Gelincik*
Öykü

“Gördüm diyom, ya niye inanmıyorsunuz? Ekmek, Kur’an çarpsın bak. Tilki falan değil işte. Göz göze geldik diyom. Tavuğu öylece bırakıp kaçtı, karanlıkta kayboldu bi anda.” Kara elleriyle yufkadan koca bir parçayı koparıp hızla ağzına attı. Ortadaki yoğurda bir kaşık çaldı, bıyığında kalan beyazlıktan habersiz ekledi. “Nah böyle kuyruğu vardı.”

“O ne sinsidir o, boğazladı bütün tavukları. Yakalayamadın gitti şu hayvanı. Bi de utanmadan gördüm diyosun? Bakışacağına bitireydin ya işini. A benim salak oğlum.” dedi yaşlı adam hoşaf kâsesinden çıkardığı kaşığı tepsiye fırlatırken. Kâseyi ağzına dayayıp içti hoşafı, kol kenarına sildi ağzını kaşla göz arasında. Karısı, sofranın ucunu uzatmak için geç kaldığını düşündü. Bağdaş kurmuş adama bakarken, bari kalkmadan üstündeki kırıntıları silkelese diye geçirdi içinden.

Genç adam kara ellerini nereye saklayacağını bilemedi. Yan gözle oğluna baktı. Tabagındaki yemekle uğraşıyordu çocuk. Rahatladı. Anasının, karısının, çocuğunun yanında azarlanmaya zor bela alışmıştı da ne demeye Muhtarın yanında yapıyordu bunu şimdi? Olacak şey miydi misafirin yanında. “Hem ne sinsi, vallahi evlerden irak.” diye onayladı Muhtar sessizliği dürterek. “Eline sağlık, gelin kızım.” Kulağına sıkıştırdığı örtüyü düzelterek ağzının içinde mırıldandı ayaktaki kadın, “Afiyet olsun, Muhtar emmi.” Pilava sallanan kaşıklar, boşaldıkça doldurulan hoşaf lar eşliğinde türlü çareler konuşuldu. Sofradakiler, kümese dadanan o canavarı ne yapıp ne edip yakalamak gerektiği konusunda hemfikirdi hemfikir olmasına ama yılanın başını nasıl ezecekleri konusunda anlaşamıyorlardı. Biri tüfek diyor, beriki zehir diye diretiyordu. Kara ellerini açıp kapatarak ‘kapan’ dedi adam. “Tavuklar telef olsun diye he mi, avanak oğlum? Biz tavukları kurtarmanın peşindeyiz. Sen gidik aklının.”

Evin küçüğü inanamayan gözlerle sofradaki herkesi süzdü, bir de konuşurken afiyetle yedikleri yemeği. Yutkundu, tabağına geri koydu elindeki kanadı.

Her şey dünyaya ait

Dünyaya gözlerini ilk açtığındaki ağıt

Çocukluk denilen en masum çağ

Kavak yelleri esen mevsimi ömrün

Her şey dünyaya ait

İlk cemrenin düştüğü an kalbine

Minik bir elin tutunuşu parmaklarına

Dalgalara eşlik ettiğin o yaz akşamı

Her şey dünyaya ait

En çok da umut, olabildiğince tutarsız

Bu ev, bu araba ya da yamalı bir hırka

Yaşama dair sahiplendiğin ne varsa

Her şey dünyaya ait

Yıldızları hala sayabildiğin bir yaz

Çiçekler doğuran gurbet baharları

Pamuk tarlasında ayaza kesen topraklar

Her şey dünyaya ait

Ölümden yana hissettiğimiz iğreti hüznün

Yarınların güzel olacağına olan inancımız

Kilit altında tuttuğumuz bir ben en içeride

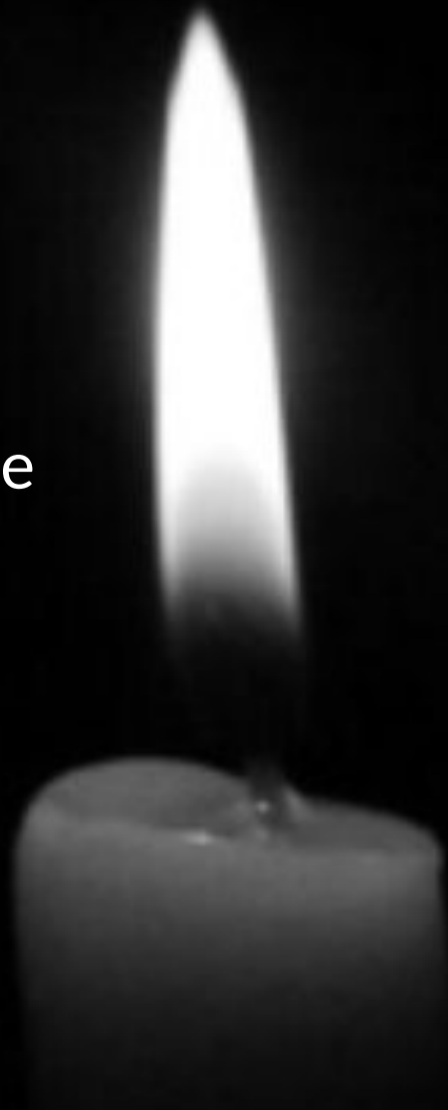
Her şey dünyaya ait

Bugün, dün ve belirsiz yarınlar

Bir Hayal perdesinin ardındaki sahne

Kendi belirlediğimiz dekorlar içinde

Dünyadan geçindiğimiz gün bile

Handan Kılıç

Susuz Yaz

Bu yazımızda ilkler geçidi olan bir filmde bahsedeceğim: Susuz Yaz.

1963 yapımı dram türündeki filmin yönetmenliğini ve senaristliğini Metin Erksan yapmıştır. Necati Cumalı'nın 1962'de yazdığı aynı adlı hikâyesinden uyarlanıp 1964 yılında Berlin Film Festivali'nde gösterime girerek büyük ödül olan Altın Ayı'yı almıştır. Türk sinema tarihinde uluslararası ödül kazanan ilk filmidir. Başrollerde Erol Taş, Hülya Koçyiğit ve aynı zamanda filmin yapımcısı da olan Ulvi Doğan oynamıştır. Hülya Koçyiğit'in ilk oyunculuk deneyimidir. Erol Taş da canlandığı kötü karakterle figüranlıktan kurtulup ilk başrolünde oynamıştır. Çekimleri Necati Cumalı'nın hikâyesinin geçtiği yerde, yani İzmir'in Urla ilçesinin Bademler köyünde dokuz ayda gerçekleştirilmiştir.

Filmin künyesine ait bilgileri verdikten sonra konusuna geçelim:

Necati Cumalı'nın avukatlık yaptığı yıllardaki gözlemlerine dayanan filmde çiftçi Osman (Erol Taş) yıllardır arazisinde çıkan ve tüm köylünün beraber kullandığı suyu kendi başına sahiplenmek ister, ancak mahsulleri için suya ihtiyaçları olan köylüler karşısına dikilir. Kavga büyür ve hukuki yollara başvurulur. Dava sonuçlanana kadar köyün suyu kullanmasına karar verilse de Osman bir kapak yapıp kendi havuzunda biriktirir suyu. Köylüler gizlice ağanın köpeğini katleder. Bu sebeple çıkan çatışmada biri vurulur. Bütün sorunların kaynağı hırsı olan kötü kalpli Osman, iyi niyetli saf kardeşini “Büyük sözü dinle, tarlaların işleri çok, hem bana çok ceza verirler sen gençsin, kısa yatar çıkarsın, sana içerde paşalar gibi bakarım” diye ikna ederek suyu üstlenmesini sağlar.

Hikâyeye göre kendi karısı ölen ve yalnız olan Osman, kardeşi Hasan'ın (Ulvi Doğan) çok sevdiği için kaçırdığı karısı Bahar'a (Hülya Koçyiğit) göz koymuştur. Onun cezaevinde olması işine gelir. Kardeşine para göndermez, yazdığı mektupları karısına ulaştırmaz, kendi de cevap yazmaz. Uzak bir yere nakil edilen kardeşinin öldüğü haberini yayar ve güzel karısını razı edip kendine alır. Çıkan aflu köyüne geri dönen kardeş yolda karısının abisi ile evlendiğini öğrenir ve kendisine bakmayan abisine olan öfkesi ile onu köylüden suyu sakınıp oluşturduğu gölette boğar. Sonra suyun önündeki bendi kaldırır ve abisinin cesedi su kanalından giderken film biter.

Türkiye'de güya erotik unsurlar içerdiği gerekçesiyle sansür engeline takılmış olan film boyunca ülkemizin en gelişmiş bölgesinin insanların bile zihniyet olarak şiddete meyyal, örf anane ile büyüğün sözü geçer zorbalığına boyun eğmiş, kardeşinin karısına bakacak kadar gözü dönmüş, hırslı insanlar olduklarını görünce üzuldüm. Ama sonra bunun insan denen varlığın kanında olduğunu hatırladım.

Film boyunca “Su toprağın kanıdır” diyerek hırslı Osman Ağa’dan su isteyen köylüleri görüyoruz. Temanın susuzluk ve kadınsızlık olarak da nitelendirildiği filmde su ve kan, damarda dolaşan arzuların temsilcisi bir metafor olarak yerinde kullanılmış. Tarih boyunca birçok toplulukta toprağın kan istediği şeklinde inanışlar hâkim olmuş, topraktan verim almak için kurban ayinleri düzenlenmiştir. Yani su kavgası, toprak bereketsizliği, kurbanlar çok eski mevzulardır.

Hatta o kadar eski ki, izlerken aklıma Habil ile Kabil’in hikâyesini getirdi. Varoluştan beri kardeş kavgası, hırs, bencillik, daha iyisi ve güzeli benim olsun arzusu insanları kavgaya, savaşa sürüklemiştir. Su hayat demek olduğundan bu konuda kavga hiç bitmemiştir. Bu filmde de, daha zengin olmak için kimseyle suyu paylaşmak istemeyen, kardeşinin karısına göz koyup onu evden uzaklaştıran, akabinde de vefasızlık ve kalleşliğiyle herkesi kandıran hırslı bir adam vardır. Yeryüzünde ilk kan döken insan olarak kabul edilen hatta katil kelimesinin de adından türetildiği rivayet edilen Kabil de, kardeşinin karısı olacak kadının kendisine eş olacak kadından güzel olması üzerine itiraz etmiştir. Bir bağış yapmaları istenince Kabil cimri davrandığından sunağı kabul edilmemiştir.

Bu hikâyenin farklı kutsal kaynaklarda geçişi ile ilgili detaylara bakacak olursak; Diyanet’in resmi sitesindeki ansiklopediye göre bu konu üzerine şöyle izahlar yapılmıştır.

“Bilindiği üzere İlâhî dinlere göre insanlığın başlangıcı, söz konusu kıssa kahramanlarının da atası olan Âdem ile Havva’dır. Hâbil olarak zikredilen kelimenin aslı İbranice Hebel’dir (Hevel) “Soluk, nefes, buhar” anlamına geldiği, ebeveyninin kısa ömürlü olacağını önceden sezdiği için ona bu ismi verdiği ileri sürülmüştür...

Hiristiyanlıkta ise; Kilise babalarının çoğunluğu, Kâbil'in Habil'e olan düşmanlığının çok daha önceden mevcut olduğuna, bundan dolayı takdimesinin kabul edilmediğine inanır. Ayrıca Tanrı'ya pek değerli olmayan şeyler takdim ettiği için bunların kabul edilmediği de söylenmiştir. Kilise babaları Habil'i İsa Mesih'in âdeta bir benzeri olarak görmüşler; masumiyeti, çobanlık yapması, kıskanılması, Tanrı tarafından takdimesinin kabul edilmesi, ıstıraplı ölümü gibi hususlarda İsa'ya benzerliğini vurgulamışlardır. Bu meziyetleri sebebiyle onu peygamberler arasında saymıştır (Matta, 23/35)

Tevrat'ta daha detaylı, Kuran'da ise isim verilmeden anlatıldığı şekilde hikâyenin özeti şöyledir:

Âdem ile Havva'nın çocukları birbirleriyle çapraz eşleme ile evlenmiştir. Yirmi batında biri kız biri erkek ikizler doğmuştur. Kurala göre aynı anda anne karnında olan ikizlerin evliliği yasak olduğundan her batnın erkeği bir diğer batnın kızıyla evlenebiliyordu. Evlilik çağına geldiklerinde Hz. Âdem Habil'in ikizi Lebûda'yı Kâbil'le, Kâbil'in ikizi Aklîmâ'yı da Habil'le evlendirme hususunda Allah'tan emir aldı. Aklîmâ çok güzeldi. Evlilik söz konusu olunca Kâbil buna itiraz etti; kendi ikizinin diğerinden daha güzel olduğunu, öte yandan kendilerinin cennette doğduklarını söyleyerek Habil'in kız kardeşiyle evlenmesine karşı çıktı. Bunun üzerine Hz. Âdem Hâbil ve Kâbil'den Tanrı'ya birer kurban takdim etmelerini, hangisinin kurbanı kabul edilirse onun haklı olacağını söyledi. O dönemlerde kurbanın kabul edildiğinin alâmeti semadan inen bir ateşin takdimeyi yok etmesiydi; kabul edilmeyen takdimeyi ise yırtıcı hayvanlar yiyordu. Kâbil, ziraat ürünlerinin en kötüsünden az bir miktar takdim etti. Ayrıca takdimenin kabul edilip edilmemesinin önemli olmadığını ve kız kardeşinin asla başkasıyla evlenemeyeceğini düşünüyordu. Hâbil ise sürüsünün en iyilerinden besili bir koç ile süt ve yağ takdim etti; içinden de Allah'ın emrine boyun eğmeyi ve rızasını kazanmayı arzu ediyordu. Her iki kardeş takdimelerini bir dağın tepesine koydular. Semadan bir ateş inerek Habil'in takdimelerini yedi; fakat Kâbil'in takdimelerine dokunmadı. Bunun üzerine Kâbil öfkeleni ve kardeşine kin duymaya başladı. Diğer taraftan Hz. Âdem Kâbe'yi ziyaret için Mekke'ye gitmeyi düşünüyordu. Yola çıkmadan önce oğlu Habil'i (veya çocuklarını) semanın, yerin ve dağların himayesine bırakmak istedi; fakat onlar kabul etmediler. Bunun üzerine Habil'in korunmasını Kâbil'den isteyince o bunu kabul etti. Bu rivayeti nakledenler, "Biz emaneti göklere, yere ve dağlara arz ettik; onu yüklenmekten kaçındılar, sorumluluğundan korktular; fakat onu insan yükledi; çünkü o çok zalim, çok cahildir" (el-Ahzâb 33/72) mealindeki ayetten maksadın bu hadise, emaneti yüklenen insanın ise Kâbil olduğunu söylerler.

Hz. Âdem gidince Kâbil Habil'e, "Seni öldüreceğim, çünkü Allah senin kurbanını kabul etti, benimkini kabul etmedi; üstelik sen benim güzel ikizimle de evleneceksin" dedi. Hâbil ise bunda kendisinin bir suçu olmadığını, Allah'ın ancak müttakilerin takdimesini kabul ettiğini, yine de öldürmeye kararlı ise kendisine karşılık vermeyeceğini söyledi ve kardeşinin yanından kaçtı. Kâbil onu aramaya koyuldu. Nihayet bir gün Hâbil uyurken Kâbil onu buldu ve bir taşla başına vurarak yirmi yaşındaki kardeşini öldürdü.

Tevrat'ta yer alan Hâbil-Kâbil kıssasının yorumu şu şekilde yapılmaktadır: Kıssada ziraatla meşgul olan Kâbil'in hayvancılık yapan Habil'le çatışması söz konusudur. Bu ise toprağı işleyen çiftçi ile göçebe çoban arasındaki mücadeleyi göstermektedir.

Sümer mitolojisinde aynı temaya rastlanır ve Hâbil-Kâbil kıssası, çoban tanrı Dumuzi ile çiftçi tanrı Enkimdu'nun tanrıça İştâr'ın sevgisini kazanabilmek için yarışa girdiklerini, armağanlar sunduklarını anlatan "Dumuzi ile Enkimdu" efsanesine benzemektedir (Hooke, s. 145).

Kitâb-ı Mukaddes'te ve Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan bu kıssaya benzer bazı unsurların eski medeniyetlerin mitolojilerinde de bulunması, bu kıssada anlatılanların efsanevî olaylar ve kişiler olduğunu göstermez. Aynı hadisenin uzun tarihî seyir içerisinde çeşitli çevre ve kültürlerde farklılık kazanması tabiidir ve bu değişik varyantların temelde mevcut bir tarihî hadiseye bağlı olduğunu gösterir ki ilâhî dinlere göre insanlığın başlangıcı, söz konusu kıssa kahramanlarının da atası olan Âdem ile Havva'dır”

İşte bu film de ilkler geçidi iken ilk insana dayanan eski ama eskimeyen bir mevzu işlenmiştir. Omuzlarına insan olma, emanete sahip çıkma sorumluluğu yüklenen insan daha Kabil'den başlayarak yeryüzünde bozgunculuk çıkaran, doğaya, hayvana, insana, kadına, çocuğa zarar veren eril enerjinin kurbanı olmuştur. Sonuca gitme cesareti için hepimizin içine yerleştirilen eril enerji gücünü kötüye kullanıp hırslarına yenilmiş, zayıflık olarak görülen sevgi, şefkat ve duyguların taşıyıcısı dişil enerji dengesini kaybettiğinden bugün karşımıza modern kılıklarda vahşiler olarak çıkmıştır. Oysa her insanın içindeki bu eril ve dişilin güçlü ve dengede birlikteliğini sağlaması ile “İnsan” diye adlandırılmaktan “İnsan” kavramını sıfat olarak taşıma mertebesine yükseleceği aşikârdır.

Abisinin yıkıcı eril gücünün önüne dengeli bir eril olarak çıkamayan Hasan, herkesi düşünen sevgi dolu ama her konuda kararsız kalan, harekete geçemeyen pasif dişil yönü baskın olduğu için vaktinde zulme karşı duramamıştır. Hasan, yumuşak yüzlülüğünün ve “Söz büyüğün” buyruğuna inanmasının cezasını ağır ödemiştir. Hem yılları hapiste, beş parasız hem de büyük aşkla tutkun olduğu sevdalisinden uzakta geçmiştir. Osman'ın kötü kalbi ve hırsları, Hasan'ın sessiz muhalefetini hayata geçirememesi yüzünden hem köylü susuz kalmış hem de iki kardeş birbirine düşman olmuştur. Mağdur köylüler her ne kadar Hasan'a acısalarda da “Zalime boyun eğen adam da zalimdir” diyerek belki filmdeki en can alıcı cümleyi haykırdığında haksız yere ceza çeken insanın vaktinde iyiden, haktan, hukuktan yana olmamanın bedelini ödediğini anladım. Hasan adam öldürmedi ama abisini korumak için yalana ortak oldu. Köylülerin susuz kalmasını istemedi ama mülkiyet ortağı iken onların suya kavuşması için eyleme geçmedi. Ağabeyinin ilk günden beri karısına kendisinin yanında asıldığını gördüğü halde daha yeni evlendiği karısını düşünmeden ağabeyinin suçunu üstlenip genç kadını kurda kuzu emanet edercesine onunla aynı çatı altında bıraktı.

Hayatın kendi içinde bir adaleti vardır. Zulmedenlerin işleri bir süre yolunda gibi gider ama bir gün öyle basit bir olayla, hiç beklemedikleri yerden gelen belayla devrilirler ki, herkes durumlarını gördükçe “İlahi Adalet” der. Zulme ses çıkarmayanlar da zalimliğe ortak olduklarından farklı konularda bedeller öderler. Dışarıdan bakanların “Ah ne iyi insan, vah vah yazık” diye üzüldüğü nice olayda kişilerin kendinden başka kimsenin bilmediği eylemleri, gölge yanlarına yenilerek içine düştükleri açmazları vardır. O kuyularda dolaşırken verdikleri zararların bedelleri başlarına haksız yere gelen olaylarla ödettirilir. İşte bunun adı “Etme bulma dünyası”dır. Ve bu ilahi adaletin değişmez kanundur.

Hâsıl-ı kelam filmimizin ana konusu su, dünyada hayat, vücutta kan, damarda arzudur. Ve herkes ta Kabil'den beri, Dumuzi ile Enkimdu efsanesinden günümüze kadar daima daha çoğunun peşinde olduğu için dünyadan huzur silinmiştir.

Küresel ısınma yüzünden kurak geçen kıştan sonra gelecek yazlarda suya, sevgiye, arzuya muhtaç kalmadan geçireceğimiz günler temennisi, insan olma vasfına sahip dostlarla, kardeşlerle çevrelenmemiz, her zaman doğrunun, hukukun yanında yer alarak zulme karşı direnme cesareti gösterebilmemiz dileğiyle.

Behiye Sağlam

Otlu Börek
yk

“Topraktan geldim, toprağa dönüyorum.”

Rzgrla yüzüne çarpan, yapışan toprağı temizledi. Gözüne dolanı çıkarmaya çalıştı. Bir metreye bir metre çukura bir kürek toprak daha attı. Taşın ve çamurun arasında yaşamı ve ölümü birlikte gördü. Hafta içi, o öğleden sonra cemreler hava ve suya düşmüşken umut ile hayal kırıklığının aynı yerden geldiğini anladı. Suyuna uzanmıştı ki bahçesinde çalışan kadının fidanları dikerken ettiği duayı duydu. Toprak, dua ve kürek... Onu umutlarını diktiği bu andan uzaklara götürdü.

Bir kürek toprak daha...

Henüz teni kavrulmamış, elleri nasırlaşmamış, dostları bırakıp gitmemişti. Nenesinin onu sırtına bağladığı, şu tepedeki  koca am ağacının gölgesinde oynadığı zamana döndü. Defneyaprağını elinde ezip ilk kez kokladığı gün... Bu ne ağacı? Defne, bak ne güzel kokuyor!

Bir kürek daha...

Gün, üç çamın arkasında kaybolana kadar toprakla savaşıp bahçe merdivenlerinde nenesinin dolunaya mırıldandığı duayı öğrendiği gün... şarkı mı söylüyorsun? Dua ediyorum. Kime dua ediyorsun? Dolunaya. Bir daha söylesene. Ay gördüm Ament Billah  muradım ver Allah: Biri cennet, bir ırmak, biri de kötülüklerden irak.

Canım nenem, ilk kez bu duayla tanıştırmıştı beni ay dedeyle. “Bak, dolunay çıkmış; bunları söylersen kısmetli olursun.” demişti. Otuz altı yaşında hâlâ tırnaklarını kemiren bir kız çocuğu olarak kısmetimi arıyorum. Nenemle dedem gibi değil ama. Dedemi uzunca bir zaman önce bahçenin sonundaki kavak ağacının altına gömdük. İyi adamdı dedem. O hayattayken evimiz akşamları biraz tiner, biraz rakı kokardı. Akşamüstleri sofrasını kurdurur, iyice keyfilerince nenemle beni döverdi. Ben nenem için ağlardım, nenem de benim için... Dolunay akşamları dışında havanın kararmasına pek sevinmezdim.

Bir kürek daha... Sonra çay vakti.

Bahçede çalışırken çay vakitleri dört gözle beklenir. Dağ ıhlamuruna biraz nane karıştırılır, semaverde demlenir. Bizim buralarda çay dediğimiz odur. Toplanan otlar yemek olur, çay olur, şifa olur, zehir olur. Bir sabah böreklik ot toplamaya çıktık. Toprağın nemi çürüyen yaprakların kokusunu taşıyordu. Sis ayaklarımı ıslatmıştı. Hem topladık hem de nenem küçüklüğünü anlattı. Sevdiği varmış nenemin, vermemişler. Eli iş tutuyor, diye dedeme vermişler. Dövmese iyi adam. Niye seni dövüyor? Dünyanın yükünü bende atıyor. Sevmiyor mu seni dedem? Birlikte yaşıyoruz işte, sevmek gençlikte olur. Anlatıyor, üzülüyor ama benim aklımda börek var. Eve geldik, ocaklığı yaktı, hamuru açtık. Pişirdik böreği, yemek için evin adamını bekliyoruz. Soğanın kokusu naylon bantlanmış pencerelerden dışarı taşıyor. Dedem gelince hazır sofraya oturdu. Elimi tutup sıkıştırdı nenem. Biz yedik bey, sana ayırdık. Ben açım, diye fısıldamamla çimdiği yedim bacağıma. Dikilme sofranın başında, mutfağı topla geliyorum ben. Bulaşık yıkamak da güzel iş. Su insanın her sıkıntısını alıyor, götürüyor. İçeriden küt, diye bir ses... Koştum, gittim. Dedem yerde yatıyor, sandalye devrilmiş. Ölmüş mü? Öldü elbet. Neden öldü dedem? Birini sevmek gençlikte olur, yaşamı sevmek her yaşta. Ya o ölecekti ya ben kendimi öldürecektim. Ben mi ölseydim Sarı Kız? Yok, o ölsün. Sarıştık, ağlaştık; sonra kıyameti kopardık. Konu komşu kim varsa geldi. Ertesi gün gömdük dedemi. Allah sıralı ölüm versin, dediler. Bir de Allah sabır versin. Nenem sabredeceği kadar sabretmişti zaten. Bir daha gürültü olmadı evimizde.

Doğruldu. Çay vakti bitti. Taşa vuran kürek çınlamaları dağda yankılanmaya başladı. İşleri bitirmek için daha hızlı çalışıyordum. Bahçe denen bu koca araziye elimde bir avuç toprakla uzun uzun baktım. Tepedeki üç çamın altında gözümü kapatıp rastgele bir noktayı işaret ettim.

“Hanımlar!”

“Efendim Sarı Abla!”

“Kadınları al da şu zeytinin yanına genişçe bir çukur daha açın.”

“Tamam Ablam, çukurun fidanı hazır mı?”

“Hazır hazır, açtır da sen çukuru.”

Sonrası kürek sesi, dualar, ağlamalar...Atılan kürek kürek toprak...

Niye kıymış canına Sarı Ablam? Yok, kıymamış dedesi gibi börekten zehirlenmiş, diyorlar.

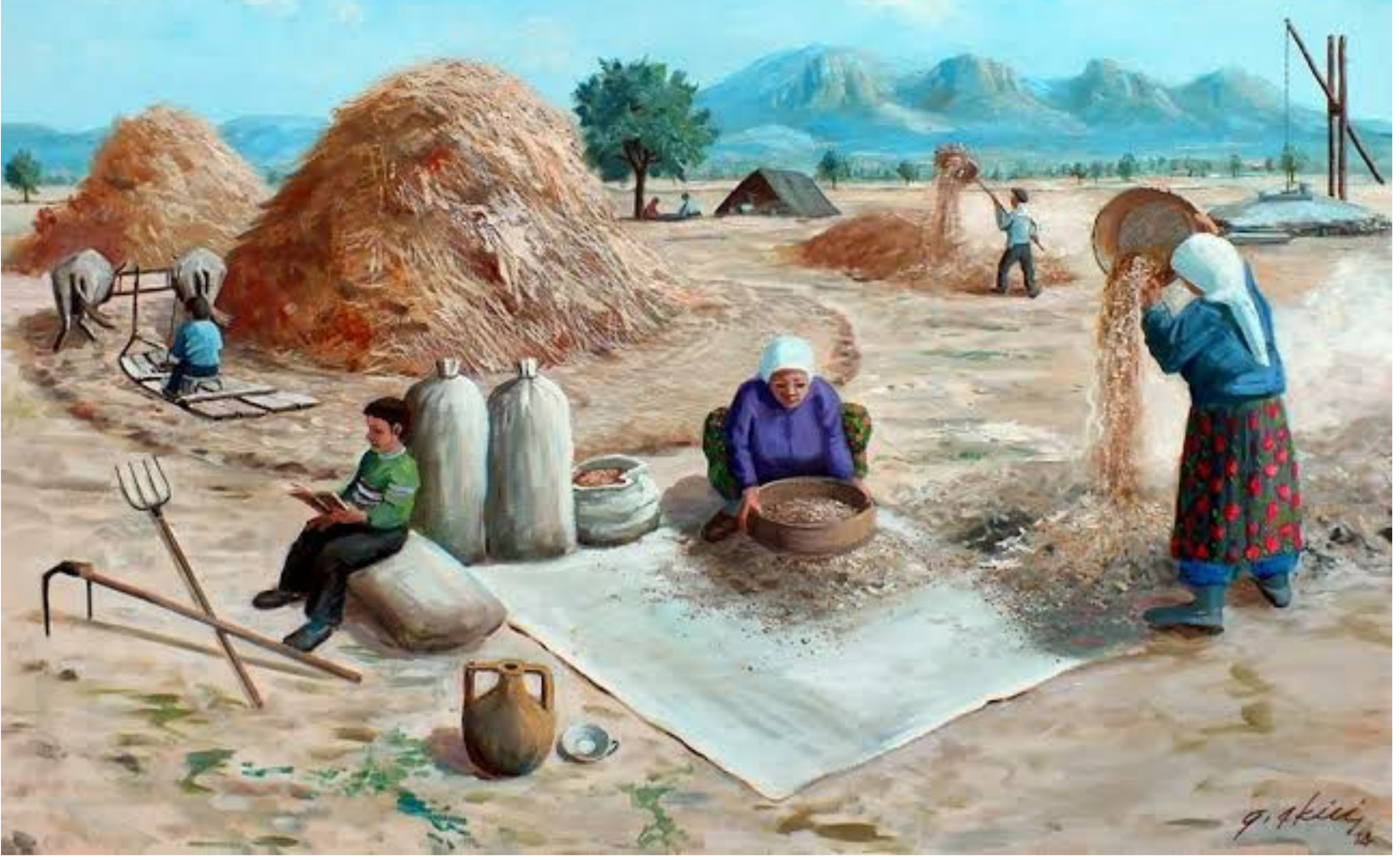
I.

Aynı iklimde sevdalanır
Dağda akrep, dalda serçe
Ve aynı iklimde iner
Coşkun bir nehir, suskun ovamıza
Ruhumuzu türküleyenince bir sızı
Kök salarken mavi kaburgamıza
Boy verir, derinlerden yedi çıyan yarası
Yanağında büyüyen kış uykusu anlatır
Umut etmeyenin üşürmüş kadavrası
Ve büyümüş, yivli bir yangının ürkek çitirtisi
Dünyaya direnen eflatun gözlerinde
Susarak yol almış zaman
Şiir gibi tükenen derin izlerinde...

II.

Bak!

Sen dökül diye bu ırmakları maviledim
Bu ellerimle kazdım yosunlu kayalıkları,
Akrep ve serçenin yuvasını
Bu ellerimle kurdum dağlara
Sonsuz bir genişlikle,
Ve sonra uğurladılar beni
Rağmen sevgisini gözlerine giyen
Suskun gelinciklerin kalbinde yeşeren papatyalar
Uğurladılar,
Çelişkisiz gülücüklerini yollarıma sererek,
Ve aynı iklimde sevdalanmayı her yana türküleyerek...

Nezihat Keret | Yamalı Ümitler bohçası Öykü

Günlerden cumartesi. Dört gözle beklediği tatil nihayet gelmişti. Kuytu köşelere sakladığı umutlarını teker teker çıkarıp, özene bezene bohçasının içine yerleştirmeye başladı. Sandığın içinde sakladığı mektup ve yarısı kesilmiş fotoğraf. Çalmamıştı. Ne çalması. Adettendi o adetten. Sembolik birkaç eşyayı alıp yanlarında götürmek.

Geçen bayram yaptığı buydu o kadar. Bayramın ikinci günü nişanlı olan gençlerin evlerine arkadaş grupları ile birlikte ziyaret faslı olur, ev sahibi gelen misafirlere sofraya kurar, sonra dışarıya çıkar ve kapı kapanırdı. Ardından kızlar, odada birlikte karar verdikleri şeyleri alıp yanlarında götürmek üzere saklardı. Bu eşyaları, erkek evine geri vermek için de bahşiş istenirdi. O da o gün almıştı, Çatal oluklarında ırafiği[1] ile çekilmiş pozu. Ama geri vermemişti. O kadar. Yoksa nasıl geçirdi koca bir yıl, onun ela gözlerine bakmadan.

Çamaşır sepetini divanın altından çekerek pazen pijamasını, dallı güllü uzun eteğini ve şalvarını da bohçaya koydu. Dibindeki mendile uzandı eli. Kokladı. Sevda kokulu kolyesi vardı içinde, bakırdan. Basit, ama pırlanta kadar kıymetli. Onu da aldı. “İşte sizinleyim artık!” diye bir sevinç çığlığı attı.

Annesi, serçenin bagajını çuvallar, karton kutular ve öteberi ile doldurmuştu neredeyse. Gece gündüz demeden örülen çeyizlik danteller, kim bilir kimlerin eşyalarını süsleyecekti. Bohçasını bir köşeye sıkıştırdı. Bir kış boyunca bunaldıkları büyük şehrin kasvetli havasından adeta kaçır gibi heyecanla köyün yolunu tuttular. Dokuz saat süren yolculuğun ardından Salda Gölü, Güney Köyü'nün yamacından gözüküyordu. Son virajı geçer geçmez mavinin her tonunun görülebildiği, en çok da turkuaza boyanmış bir manzara kucakladı onları. Gölün çevresindeki bembeyaz kumlar, adeta gözlerini kamaştırmış ve tüm yorgunluklarını unutturmuştu.

Köy yolu sapağından eve ulaşmaları uzun sürmedi. Kamburlaşmış sırtını doğrultup, iki katlı kerpiç bir yapının önünde durdurdu babası arabayı. Ninesi her zamanki gibi camın önüne serdiği kıllı kilimin üzerinde bağdaş kurmuş oturuyordu komşularıyla. Mehtap arabadan iner inmez “Ninem, kekik kokulu ninem.” diyerek koştu. Ninesi; “guuu Aşa! Memdalı! Amatlar geldi. De hadi gali gelin.”[1] diye heyecanla seslendi. Bir taraftan da ellerini yüzüne kavuşturup dualar ediyordu.

Çoğu kelimelerde “r, h” harflerine yer verilmeyen, “k” harfinin ise “g” olarak telaffuz edilmesi, Yörüklerle has olan köyünün ilginç şivesiydi. Okulda herkes “Hocam” derken arkadaş anlamına gelen “Çe” dememek için zor tutardı dilini her tatil dönüşünde. Kimi zamanlar ağzından kaçırdığı olur, arkadaşları garip garip yüzüne bakarlardı. Hatta hafta sonları harçlığını çıkarmak için çalıştığı pastanedeki müşteriler de. Aslına bakılırsa köyünde iletişimde geçerli olan tutumlar ile yaşadığı şehrinkiler oldukça farklıydı, hatta arada uçurumlar vardı. Bunların arasına her ne kadar köprüler kurmaya çalışsa da ulaşamıyordu bir türlü Ankara’nın soğuk kaldırımlarına...

O gün yerleşmeleri, dolap fukaralığından olsa gerek çok zor olmadı. Getirdikleri bohçaları, divanların altına koyuverdiler. Mehtap bohçasını herkes aşağıdayken gizlice açıp kolyesini çıkardı, “Geldim Cüneyt. Kavuşacağız az kaldı.” derken, kardeşinin çığlıklarıyla irkildi; “Ablaaaaa! Su getirrrr. Nefret ediyorum bu heladan. Yine ibrikte su kalmamış. Ayağım pisliğe bulandı zaten ahırdan geçerken.” Söylenmesi devam ederken, Mehtap hızla aşağıya indi, avluya geçti. Suyu doldurup helanın önüne bıraktı. Mızımız kardeşine aldırmaksızın, çökelek peynirine benzeyen deterjanla ellerini yıkayıp mutfağa doğru yöneldi. Ocağa kaynayan yemeği görünce ikinci sevinç çığlığını attı. “Yaşasın, nasıl da özledim narpuz aromalı tarhanasını nineciğimin.”

Babası çalıştığı fabrikadan bayram dahil on beş gün izin alabilmişti. Annesi ile geri döneceklerdi. Halalar, eniştelere, amcalar, yengeler, kuzenler hep beraber kalacaklardı iki hafta. Sekiz çocuk, on altı torunla tam bir curcuna olacaktı ortalık. Bayrama iki gün kalmıştı, ama torunların önünde daha koca üç ay vardı. Çoluk çombalak gece yarısına kadar saklambaç oynanacak, bağlarda piknik yapılacak, köyün şiirimsi doğasından esinlenen halılar dokunacak, ellere çorap geçirilip nohut yolmaya gidilecek, arada bir orakla ekin biçip patozun dibinde toza bulanılacaktı.

Kız Ayşe! Mehmet Ali! Ahmet’ler geldi. Haydi Artık gelin.

Sokak kedisi gibi ağaç tepelerine tırmanmak herkesin harcı değildi. Armut dibine düşermiş derler ya o da ağaca tırmanma hastalığı konusunda annesine çekmişti. Annesi, kendi kına gününde bile badem toplamak için bağlara gitmiş ve ağaçtan düşüp yara bere içinde eve dönmüştü. Anlatmıştı ona kaç kere. Hatta üstünün yırtıkları ve yaralarıyla kinasını yakmışlardı da konu komşuya eğlence olmuştu kadıncağz. Mehtap da hangi meyveyi canı çekse soluk soluğa ağacın üstüne çıkıp kendi elleriyle toplar, neredeyse en uç dallara kadar uzanır, kimsenin ulaşamadığı meyvelere erişir ve elleri renk değiştirene kadar oracıkta afiyetle yerdi. Her ne kadar, ağaçtan hiç düşmese de onun da hemen hemen her ağaç tırmanma keyfi genellikle ya ayağına ya da eline kıymık batmasıyla neticelenirdi.

Akşamın alacakaranlığında, yün döşekler serilmişti yerlere. Ertesi sabah, inek güdülecekti beyaz adalardaki çayırliklarda. Hayvanları olan köylülerin sırayla yaptığı bir görevdi. En küçük amcası Mehmet ve Ayşe halası birlikte yapacaklardı bu işi. Hem yardımım dokunur hem de eğlenirim düşüncesiyle Mehtap da yanlarında gidecekti. İnek gütmeleri akıllara zarar bir şekilde maceralı olurdu.

“At gibi koşuyor bu inekler hala.” derdi, fena korkardı inekler üstüne üstüne gelince. Mehtap onları değil, inekler onu kovalamaya başlar, yine de inanılmaz eğlenirdi. Uykuya dalması hiç zor olmadı o gece, cırcır böceklerinin hararetli konserine rağmen. Ninesi, sabah namazından sonra uyumayıp odun ateşinde yine tarhana çorbası pişirmişti. Anneler, üç yer sofrası kurdular. Erkekler, kadınlar ve çocuklar için ayrı ayrı. Babalar, köy kahvesinde hazırlıkların bitmesini bekliyorlardı. Kurutulmuş yufka ekmeklerini tarhananın içine doldurup, sinilerin ortasındaki tek bir çanaktan kaşıklamaya başladı herkes. Salonu kaşık sesleri ile hep bir ağızdan çıkan sohbetler kaplamıştı. Ama bu keyfin ardından dağ gibi biriken bulaşığı temizlemesi de öyle kolay değildi.

Taşıma ve dökme su ile yapılan temizlik işleri hayli zor oluyordu köyde. Taşıdıkları suları leğenlere boşaltır ve bulaşıkları öyle yıkarlardı. Bir leğen sabunlu su, iki leğen durulama suyu olurdu. Ocağa içi hariç her yeri kapkara olan koca tencereleri yıkamak doğal olarak hiç hoşuna gitmezdi Mehtap'ın. Elleri tanınmaz hale gelirdi içlerini ovalayacağım diye. Köyün ana kaynağı olan caminin önündeki köy çeşmesinden dolardı sular. Yine görev onlara düşmüştü, halası ile birlikte ellerine birer güğüm ve ibrik aldılar. Çeşmeye vardıklarında yüzü kızardı. Köyün birkaç kadını konuşuyordu kendi aralarında:

- Gıı nediban Hatca
- Heç nörücem, evercez ya bizim delikanlıyı, düğün telaşesindeyim. Aşlıkları hazırlıyorum Keziban
- Gıı Cüneyt'i mi everceniz gari.
- Hee ya...

Bu son sözü duyan Mehtap'ın dünyası başına yıkıldı. Elindeki ibrik bir tarafa, güğüm bir tarafa yuvarlandı. Halasına hiçbir şey demeden çayıra doğru koştu koştu. Hıçkırıkları, Dulardın özüne karışıkça dudaklarından şu mısralar dökülüyordu.

Kimilerinin denkleşmesi vuslata kalırmış
Bizimki de öyle; oldu mu şimdi yârim.
Öyle uzaktan bakıp ateşe düşülürmüş
Sedasız gidilir mi söyle; oldu mu şimdi yârim.
Dokunduğu her tele ömür verilirmiş
Ziyansız kalınır mı böyle; oldu mu şimdi yârim...

Ne yapıyorsun Hatice?

Hiç ne yapacağım, bizim delikanlıyı evlendiriyoruz ya bayramda, düğün telaşındayım. Yemeklikleri hazırlıyorum Kezban.

Kız Cüneyt'i mi evlendiriyorsunuz?

Eve döndüğünde saatin kaç olduğunun farkında bile değildi. Halası durumu anlamış, onu yalnız bırakmıştı. “Neden söylemedin hala bana evleneceğini?”
Üzülmeni istemedim gülüm. Az önce okusunu getirdiler.” Erkek tarafının köydeki tüm ailelere, kız tarafının ise sadece akraba ve tanıdıklarına davetiye amacıyla dağıttığı; havlu, sofraya bezi, kumaş gibi şeylerdi okuluklar.

Onlara bir sofra bezi bırakılmıştı. Zihni bir anda geçen Kurban Bayramının üçüncü gününe akıp gitti.

Kızlar grubu salıncak kurmaya gitmişler, bu grubun peşinden giden erkekler yani yavukluları ile aralarında salıncağı kapma mücadelesine girişmişlerdi. Onları taşlar ve dikenli dallarla kovalayarak, salıncağı vermemek için epey uğraşmışlar, uzun süren münakaşalar neticesinde salıncak erkeklere kaptırılmamıştı. Bu büyük bir başarıydı. Sallanma sırası Mehtap'a gelince, halasının elinden almıştı zorla urganı Cüneyt. Öyle yükseklere çıkarmıştı ki sallarken. Sanki bütün yükleri üzerinden aşağıdaki toprağa serilmiş ve hafiflemiş bir halde kuşlar gibi uçmuştu o gün sallandıkça.

Yorulunca getirdikleri yiyecekleri ağacın altındaki kilimin üzerine bir pötikareli sofra bezi sererek iştahla yemeye başlamışlardı. Nişanlı arkadaşının ailesine iade ettikleri, fotoğraf hariç (!) eşyalar için aldıkları harçlıklarla kuruyemiş ve içecek satın almışlardı. Bir de haşhaşlı gömbe getirmişlerdi yanlarında.

Çamın altında yere serdikleri örtü ile aynıydı işte, o kapının önüne bırakılan okuluk. Bir yandan okuluğa bakıyor, öbür yandan sallanan hayallerine dalıyordu. Birbirlerini neden kaçamak bakışlarla süzmüşlerdi dakikalarca, elleri neden o denli titremişti onu sallarken. Neden? Neden? "Ziyansız kalınır mı böyle; oldu mu şimdi yârim." cümlesini defalarca tekrarlardı gözyaşlarıyla. Halasının söyledikleri onu daha da incitmişti:

- Yapma böyle, kıyamam ben senin çağla gözlerine.
- Niçin hala? Benim neyimi beğenmedi? Yazdığı şeyler yalan mıydı yoksa? Niçin? Bir taraftan hıçkırıyor bir taraftan sorguluyordu.
- Annesi, Alımancı bir kızla evlensin istemiş. Çeyizi akıllara zarar olmuş ne danteller, ne kanaviçeler. Oraya gider bi iş tutar, kara şimşek alır gelir, sıkıntı çekmez diye düşünmüş. Muallim olup da netcekmiş?
- Bunlar mı sebep? Bu yüzden mi yavuklusunu bir kalemde unuttu?
- Annesi ona hiç itiraz hakkı tanımamış ki.
- Hakikaten sevseydi, bir yolunu bulurdu. Demek ki onun da gönlü varmış. Hani özü sözü başkaydı. Hani beni hiç bırakmazdı. Yalanmış. Yalan. Yalan. Bir daha asla...

Ertesi günü yukarı mahalleden gelen davul sesleriyle uyandı. Bohçasını kaptığı gibi mutfağa koştu. Onu ocağın altına sürdü. Kızıl alevlerin arasında çatır çatır yanarken, içindeki yangınlar çoktan volkana dönmüştü. Ne kolyenin ne de diğer eşyaların kokusu yoktu. Hem de hiç. Yamalar kül olurken, o duygularını yarım kalmış bir türkünün nakaratına terk etmişti. Düğüne dair işittiği tek cümle yeterliydi acısını katmerleştirmeye; "Kız evinin taktığı altınlarla, gözleri şimal yıldızı gibi parlıyordu." Mehtap'ın hayatında bir altın küpesi dahi olmamıştı...

Bahçedeki erikler ve çöğür armutları umursamaz bir halde, olgunlaşıp yerlere serilirken, o tahta sedirde öylece oturdu. Ta ki güze kadar. Elinde sımsıkı tuttuğu kömür karası zincir, dimağında dermansız ağıtıyla.

Ziyansız kalınır mı böyle; oldu mu şimdi yârim.

Oldu mu şimdi yârim.

Günlerden cumartesi üstelik!

yılgın kent,
sürüp giden yokuşlar,
dost canlısı merdivende
telaş bilmez adımlar...
yeşilsiz yollar boyu
kenetlenmiş ellerimiz
aklığıyla tek uzuv.
tepeleme aydınlık, bunca zifire inat aydınlık!
ıtırının tanıdık sıcaklığıyla masum bahar,
yağmurlarıyla nisan...
deli çağımız renk olsa: elbet güvercingöğsü!
ortak düşler
ayaz değmemiş taze gözlerin kuytusunda ışıldar.

TÜLAY DİRLİK | Göç Öykü

İsmail dayısına kasabadaki pazarda yardım ettikten sonra yürüyerek köye dönerken, bulduğu gazete parçasını sevinçle katlayıp cebine soktu Samet. Kurumuş eşek dışkılarını ezip, bu gazetelere sararak, sigara niyetine içerlerdi arkadaşlarıyla dere kenarında. Kibriti anasının ocağından kimse görmeden aşırır, en iyi arkadaşı Hüseyin'le beraber kayaların siper ettiği dağlara bakan sotede gazeteleri bitene kadar sarıp sarıp içerlerdi topladıkları kuru dışkıyı. Tarlada, ahırda koşturuldukları ağır işlerden geriye kalan zamanlarda en eğlenceli kısmını yaşarlardı köy sefaletinin. Geleceğe dair ve mutlaka şehirde geçen hayaller kurarlardı. Yokluğun kol gezdiği köyde mutluluğun tanımını buydu gariban çocuklar için. Sonradan tutuldukları öksürük krizleri umurlarında bile olmadan.

Ancak yaşamlarının böyle devam etmesini hiç biri istemiyordu. Kaç yaşına gelmişti Samet ve daha sünnet olmamıştı. Babasının çiftçilikten elde ettiği üç beş kuruşu içkiye, ona buna yedirmekten fırsatı mı olmuştu oğullarını erkekliğe adım attırmaya. Yokluk, açlık, sefalet, diz boyuydu köyde zar zor tüten her bacanın olduğu evde. Sıfıra sıfır, elde var sıfır. Daha kötüye gider, iyiye gitmezdi bu durum.

Hele bir İstanbul'a gitsinler, ne olduğuna bakmadan bir şey yaparlardı elbet. Ama hamallık, ama çöpçülük, ama temizlikçilik... Mutlaka bir iş bulacaklardı ekmek paralarını çıkarmak için. Taşı toprağı altın demiyor muydu büyükleri, onlara da üç kuruşu çok görmeyecekti ya bu koca şehir...

Peki nasıl? İçi içini kemiriyordu Samet'in. Yol parası düşleri kurmasına bile gerek yoktu. Çünkü on üç yaşındaydı ve parayı uzaktan görmüşlüğü vardı da hiç dokunmamıştı. Biraz azık ayarlayıp Hüseyin'le yük trenine kaçak binmek yepyeni bir başlangıç için yeterliydi, ne de olsa gerisi gelirdi.

Babası kasabaya gittiğinde somun ekmeğ getirirdi. Tandır ekmeğine sarıp yediği zamanları hatırladı. Ne de güzel oluyordu şehir ekmeği tandır ekmeğinin arasında. Bakarsın para kazandığında şehir ekmeğinin arasına Hüseyin'in anlattığı tahin helvasını bile koydurup yediği zamanlar gelirdi. Çalışırsa Allah da verirdi elbet niye vermesin. Yeter ki o büyük şehre varma yolunda bir aksilik çıkmasın.

Yük treniyle kaçarak İstanbul'a gidip düzenini kurduktan sonra köye tatile gelen büyüklerinden dinledikleri gibi yapacaklardı. Hüseyin'le siperlerine sığınıp sigaralarını her tütürdüklerinde baştan sona zihinsel prova yapıyorlardı. Kimse görmeden Güneş istasyonundan yük trenine binecekler, hiç kımıldamadan yatacaklar, iki gün iki gece sürecek yolculuktan sonra ver elini Haydarpaşa... Vapurla Sultanahmet'e gidip, büyüklerinden duydukları oradaki bekar evinde kalacaklar ve büyük ihtimalle kendi köylerinden bir sürü akrabalarıyla karşılaşacaklardı. Kaçan ne kadar hısım akraba varsa, birbirlerinden duya duya hep bu yöntemi tercih etmişlerdi. Hele bir de Naci abilerini bulabilirlerse önleri kolayca açılacaktı. Naci abileri onlara kol kanat gererdi. Ön ayak olur, işlerini bulur, düzenlerini kurmalarına yardım ederdi.

Düşledikleri gün geldi çatı. Yük treninin en arka vagonu güneş istasyonunda kapısı açık onlara göz kırpyordu. Hemen atlayıp, dev balyaların arkasına gizlendiklerinde tren keskin kalkış düdüğünü çalmıştı bile. Etraf bir adresten diğerine gönderilmeye niyet edilmiş paket ve balyalarla doluydu. Yine de nefeslerini bile derin almıyorlardı ses çıkarmamak için.

Nerelerden geçtiği, kaç saattir yolda olduğunu kestiremedikleri bir anda tren keskin düdüğünü öttürüp, raylara sürtünmesiyle kulakları tırmalayan tiz gıcırdama sesiyle durdu. Beklemedikleri oldu ve vagonun kapısı açıldı. İçeriye giren görevli boşluk oluşturmak için çektiği balyanın arkasında Hüseyin'i görmeyi beklemiyordu. Hayretle "Ne işin var lan burda, defol in aşağı" demesiyle onu kolundan tutup aşağı attı.

Samet nefes almıyordu ama bedeninin zangır zangır titremesine engel olamıyordu. Can yoldaşının trenden atılması içini kanatmıştı. Kendisini koskoca dünyada yapayalnız kalmış hissetti. Aylardır kurduğu hayalleri de öyle. İki gözünden yağmurlar yağmaya başladı 'kolum kanadım kırıldı. Can yoldaşım yokken yutmaz mı beni o koca şehir. Yapayalnız kime dayanır, kime dertlenirim ben şimdi' diye düşünerek canlı cenaze gibi yattı kederle ama ne gitmekten vazgeçti ne de yakalandı. Haydarpaşa'da indikten sonra, çelimsiz bedeniyle bir kadının yanına yanaşp, onun çocuğuymuş gibi vapura kaçak bindi. Gerisi hemen hemen dere kenarında kurdukları hayallere benziyordu.

İki yıl sonra izin zamanı geldiği köyünde, kardeşleriyle kendisinin sünnetinden sonra derenin kenarında gerçek sigarayı Hüseyin'le tütürürken, beraber kalacakları evi konuşuyorlardı artık...

Babil İmparatorluğu' ndan duyulur
Ana rahminden koparılan
Ganymede' nin çingirak sesi,
Pembe gökyüzü altında ezilen
Bakirenin çığılığı,
Günahkâr tenleri öğüten
Değirmenin gıcirtısı,
Babanın merhametine sığınmış
Savurgan oğulun diz çöküşü,
Kurban edilen İshak' ın
Yere damlayan ecel teri,

Ve Tanrı duyurur;
Kurtarıcı Mesih' in ölüm haberini
Taşınır omuzlarda Mesih
Gece devriyesinden dönen
Şehir muhafızlarınca
Sonsuz yalnızlığa doğru.
Ve Tanrı
Gövdesiz eliyle notunu düşer:
Mane, tekel, fares
Mane, tekel, fares.

Deniz Özer | Zeliha Öykü

Benim adım Zeliha. Küçük bir şehrin, küçük kasabasının bir köyünde doğdum. Köy şehre oldukça uzaktı. Ama civar köyler arasında okulu olan tek köydü. Çevre köylerden gelen çocuklar dönem bitene kadar yatılı kalırlardı okulda. Ben de bazen o çocuklara özenirdim hep okulda zaman geçirdikleri için. Çünkü okumaktan başka bir işleri yoktu.

Ailem çiftçilikle uğraşırdı. Bu yüzden çocukluğumun çoğu tarlalarda geçti. Çocukluğum diyorum ama çocuk olmanın anlamını bilmezdim o zamanlar. Çocuk diyenlere şimdi bakıyorum da zaten kimse çocuk gibi davranmamış bana. Ailem bile.

Köyde küçük bir evimiz vardı, annem, babam ve kardeşimle birlikte yaşadığımız. Annem ve babam her gün tarlaya giderlerdi. Yılın her mevsimi ekilecek bir şeyler bulunurdu buralarda. Tarla işiyle de bitmez ki köy işi. İneği var, tavuğu var, ekmesi, hasatı, satması, biri bitse biri başlardı. Kışları daha çok severdim. Okula giderdim çünkü. Aslında yazdır benim mevsimim ama o zamanlar kışı sevmek kendime daha çok zaman ayırmak demektir. Kışın okula gittiğimden dolayı evdeki işler daha az üzerime kalırdı. Ben de okul kitaplarına gömülür durmadan okurdum.

Kendimi bildim bileli evde bir şeylerin ucundan tutardım. Zamanla şimdi nasıl o yaşta o kadar yükün altına girdiğime bir türlü anlam veremediğim işleri yüklenirdim. Bahar aylarında başlardı koşturmacalar. Okullar da kapanmaya yakınsa annem öğretmene işleri bahane eder, son haftalar göndermezdi okula beni. Ama her sabah okula gitmekten daha ağır bir mesaiye kalkardım. Sabah beşte annemle babam kalkar tarlaya giderlerdi tütün kırmaya. Beni de giderken uyandırırıldı. Gözlerimi ovuşturarak uyanmaya çalışırken annem kahvaltılıkları yer sofrasına taşımam için elime tutuştururdu. Annem bir taraftan çay doldururken bir taraftan bana yapacaklarımı sıralardı. Daha ikinci sınıfı bitirmiştik ama hepsini aklımda tutar, sırasıyla da her işi bitirirdim.

Güneş yakmaya başlayınca gelirlerdi tarladan. Ben de o iki saatte annemin söylediği işleri tamamlamış olurum. Kahvaltı tepsisini kaldırır, evi toplar, kardeşim uyanınca onu temizler, yedirir, annemle babama daha donanımlı kuşluk sofrasını hazırlardım. Onlar geldiklerinde sofraya çoktan hazır olur, hemen otururlardı başına. Ben de kardeşimi evin içine tavandan asılı salıncağına yerleştirdikten sonra odanın bir köşesine büyükçe kalın bir bez serer üzerine sepetten tütünleri boşaltırdım. Annem kızardı ev kirleniyor diye ama babam sabah haberlerini izlerken tütün dizmek isterdi. Zaten evi süpürmesi bana kaldığından çok da üstelemezdi. Ben çoktan başlardım tütünleri iğneye geçirmeye. Babam çayını yanına alır, tütünün başına geçer, annem de sofrayı kaldırdıktan sonra öğle yemeği hazırlardı. Bütün gün tek tek dalından kırılmış tütünü yine tek tek iğneye dizer, sonra üç metrelik iplere aktarırdık. Akşam üzeri beşte yine tarlaya gidilir, tütün kırılırdı. Tütün bitmeden başından kalkılmazdı. Çoğu kez uykusuzluktan gözlerimizin kapandığını fark etmeden tütün iğnesini elimize batırmışızdır. Hem boynumuz hem ayaklarımız oturmaktan tutulmuş, biraz geriye esneyerek biraz da uzattığımız ayağımızı değiştirerek rahatlamaya çalışırdık. Annem bazen beni tütünün başından kaldırır evdeki işleri yaptırırdı. Seher vaktinden gecenin bir yarısına kadar uyanık kalınca insan oturduğu yerde yorulmayı tercih ediyordu. Aslında ben de ev işini yapmayı tercih ederdim. Çünkü tütünün zifir denen kara yapışkanlarının tırnaklarımı doldurmasından hiç hoşlanmazdım. Kolay kolay da çıkmazdı o zifirler. Ortaokuldayken ilçedeki okula gittiğim zamanlar özellikle ellerimi saklardım hep bu yüzden.

İlkokul bittikten sonra babam okula devam etmemi istememişti. Zaten o kadar iş varmış yetişemiyorlarmış. Orta okula kayıt yaptırama kadar durmadan ağladığımı hatırlıyorum. Annemin de pek işine gelmemişi okula devam etmem ama iyi tarafına mı denk gelmiş kıyamamış mı bilmiyorum, babamı ikna etti. Ben de orta okula başladım. İşler dışında sürekli çalışıyor, annemle babamın zaten okumuyor demelerine fırsat vermemek adına her şeyi yapıyordum. Ama beni asıl okumaya sürükleyen şey ise okulda öğretmenin hayata dair anlattıkları ve okuduğum kitapların beni içinde bulunduğum dünyanın dışına çağırmasıydı.

Bir gün Türkçe öğretmenim bana ne olmak istediğimi sorduğunda ona her şeyi bilmek istediğimi söylemiştim. Çünkü her şeyi öğrenmek istiyordum. O zaman ne olacağıma da karar verebilirdim. Köyde kendimi kapalı karanlık bir kutunun içine hapsedilmiş gibi hissediyordum. Öğretmenime o kutudan çıkmak, yaşamda ne olup bittiğini kendim görmek istediğimi söyledim. Uzun uzun anlattım ve o da heyecanla dinledi. Orta okulun son sınıfına gelince lise sınavlarına katılmamı sağlayacaktı. Bu da evde ayrı bir tartışma yaratmıştı. Babam evde daha baskın olarak artık okumamam gerektiğini söylüyordu.

En azından beş yıl daha onların hayatlarını kolaylaştırır, sonra münasip bir şekilde evlendirilirdim. Annem de beni anlamaya çalışmakla birlikte babamın bana çizdiği hayata yabancı olmadığından dolayı çabuk kabul etmişti onun fikrini. Şimdi onlara kızmıyorum. Onlar da kendilerine sunulan hayatı yaşamışlar, dünyada kaç milyar insan içinde köydeki üç yüz insandan fazlasını görmemişler, televizyonun kendilerine sunduklarından ötesini bilememişlerdi. Öğretmene annemle babamı ikna etmesi için yalvardım. Henüz onlar kabul etmese de sınav başvurusunu yapmıştık. Babam zaten kazanamayacağıma inanıyordu. Ben de her fırsatta diğer odada ders çalışıyordum. Soğuk odada battaniyeye sarılarak öğretmenin verdiği kitaplardaki testleri çözüyordum. Öğretmenim babamdan izin alıp sınavın yapılacağı il merkezindeki okula götürdü beni.

O gün o sınavı neden kazanmam gerektiğini bir kez daha anladım.

Öğretmenimle sınavdan sonra bir yerde yemek yemiştik. Uzun uzun konuşmuştuk yine. Ama ben daha çok sınava gelen benim yaşlarımdaki diğer çocukları gözlüyordum. Anne babasıyla sınava giren yan masada oturan kızın sözlerini hiç bir zaman unutmadım. Sınavı istediği gibi geçmemiş olacak ki biraz üzgün görünüyordu. Anne babası da üzülmemesini kazanamasa bile koleje gidebileceğini söylemişti. Ben o zaman kolejin ne olduğunu bile bilmiyordum. Kız başını kaldırıp “ben daima kendim olabilmek için başarılı olmak zorundayım baba. Sizin yanınızda değil sizin desteğinizle başarılı olmak istiyorum” dedi. Öğretmenime bakıp gözlerimi aşağı çevirdim. Sonra öğretmenim bana ne kadar mücadeleci ve ufkumun açık olduğunu anlattı. Evet ben zaten başarılıydım ve sınavı da kazanacaktım. Ama benim ihtiyacım olan şey ailemin desteği idi. Bu kez kendimi hazırlamıştım. Ben de onlara hayatımın dönüm noktası olan konuşmamı yaptım.

Eve döndüğümde ikisi de yüzüme bakıyor, suskunluklarıyla sınavımın nasıl geçtiğini soruyorlardı. Sedire oturdum. Derin bir nefes alıp, sözlerimi tartarak konuşmaya başladım.

“Anne, baba, biliyorum bunu kabul etmek sizin için biraz zor olabilir; ama ben artık büyüdüm. Sizin benim mutsuz bir hayatım olmasını istemeyeceğinizi ve hep iyiliğimi düşündüğünüzü biliyorum. Sizden istediğim tek şey benim istediklerimi de görmeniz. Siz büyüklerinizin size hazırladığı hayatı yaşadınız ve bunu hayatı kabul ettiniz. Ama ben kendi hayatımı kendim hazırlamak istiyorum. Okumak, meslek edinmek istiyorum. Size söz veriyorum benimle gurur duyacaksınız. Ben okuyacağım, kardeşim de okuyacak ve bizim hayatımız taşıdığımız bu ağır yükten kolay olacak. Sınavı kazanır mıyım, bilmiyorum; ama sonucu ne olursa olsun benim ihtiyacım olan tek şey sizin desteğiniz.” Babam etkilenmiş olacak ki “hele bi açıklansın şu sınav” dedi. Şimdilik bu da yeterdi.

Galatasaray Lisesine yerleştiğim gün öğretmenim ve ben, annem ve babamın karşısına oturmuş tepkilerini izliyorduk. Babam “nasıl olacak bu iş” deyip sessizce söyleniyordu. Öğretmenim benim arkamda durmuş, elinden geleni yapacağını söyleyip ikna etmişti onları.

Hukuk fakültesinden dereceyle mezun olduğum gün birincilik konuşmasını yapmam için kürsüye çağrıldığımda salondaki çoğunluğa şöyle seslendim. “Ben dışarıda sizin içtiğiniz sigaranın tütünün zifirinden geldim buralara. Elime yapışan karaların hayatıma da yapışmaması için aileme karşıma aldım. Onları kırdığımı düşünmedim hiç bir zaman. Beni bugün şu anda daha iyi anladıklarına inanıyorum. İçinde sıkışıp kaldığımı hissettiğim o kara kutunun dışındayım artık.”

Belki kimisi ne demek istediğimi anladı belki de kimse anlam veremedi. Ama bugün benim için önemli olan benim kendimi olmak istediğim yerde bulmuş olmamdı.

günün en güzel saatleri bunlar
Özdemir Asaf

yol kendine bir yön bulamamış
dağları dolanıp duruyor
bir değnekten at yapmış çocuklar
kırlarda koşturuyor
şimdi en güzel zaman nefes almak için

çiçekler pıtraklardan daha güçlü
suların acısı hiç dökülmemiş sanki
taşlara vuruyorlar öyle hırçın
bir tayın dağa söylediği kadar güzel yaşamak

semada boş bırakılan yerlere hasret doluyor
iyisi mi kendine çevir güneşi
mavi bir boncukta yanıyor cam kırıkları
zarafet ışığı kaplamış ürkek gözlerini
koş koşabildiğin kadar
papatyalar serpilmiş yollarına

nehir değişiyor, dağa taş festival
insan yolu evine götürür mevsimler arasından
anneler sesiyle sever çocuklarını
her anın en güzel şarkıları bunlar

karanlığa veda, yıldızlara çevir yüzünü
yeminler susacak ışıkların sesinden
kapım aralandı soluğun yanımdan geçerken
evini taşıyorsun iskeletimde
yan yana susan aşıklar gibi

Sallantılı bir köprüde karşıya geçmeye çalışırken
Bakılmaması gereken "aşağısı"dır kimileri
Astarı yüzünden pahalı aldanışları takiben
Uçuruma sürülür duygular dolu dizgin
Uykusuzluğa çakılmış çivilerde asılıdır tüm sözler
Boşlukla yoğrulan vaatlerin akıbetini
Aymaz bir esinti örtbas eder
Göğü bulur bakışlar
Saatleri boyar kızılık-karanlık ikilemi
Çalkalanır kalp kıyıları
Geceden sabaha tuzlu suyla yıkanır şiir cesetleri
Zarar ziyan tespitinin peşi sıra
Uçurtmalara kuyruk yapılır zaaf lar
O vakit yalnızca kabullenıştır dimağın tek iş tigi
O vakit savrulacak bir avuç tozdur asma kilitli sandıkların
içindeki

Cansu İlhan

YALNIZLIK BAKANLIĞI

Öykü

Gökdelenin kaçınıcı katından izliyordu, bu sisli puslu şehri? Hafta içi her sabah olduğu gibi bugüne de beton binaların arasından görünmeye çalışan güneşin doğuşunu seyrederek başlamıştı. Güneş insanlar için yeterli aydınlığı sağlayınca sokakta ayak izlerine yer açılıyordu. Gün doğumundan sonra hayatın akışı da değişiyordu. İnsanlar sokakta yokken az da olsa güvercin sesi geliyordu. Aşağıya bakmaya başladı, arabaların sesi çoğaldı. Şehrin üstündeki duman yavaş yavaş dağılırken kokusunu da götürüyordu. İnsanlar o kadar küçük görünüyordu ki, simalarını seçmek imkânsızdı, sadece telaşları belli oluyordu. Elinde karton bardakta kahvesi olanlar, kese kâğıdında poğaçasını koşar adımlarla yiyenler, köşeden taksi çevirenler... Mutfaktan kahve makinesinden gelen sesle irkildi, mutfağa yöneldi, kahvenin kokusunu içine çekti. Hatırlatma panosundaki “psikiyatri randevusu” yazısını gördü. Sevindi. Nihayetinde bir saat konuşabildiği koltukta oturacaktı. Aklına Japonya’ da ve İngiltere’ de açılan “Yalnızlık Bakanlığı” geldi. Aslında benimde ihtiyacım var bu bakanlığa diye geçirdi içinden. Saatinin gelmesi ile anahtar, cüzdan, telefon, tablet, yedek takım elbise kombinasyonlarını da alıp evinden ayrıldı. Stresli bir gün geçirmişti. Gerçi hangi gün böyle değildi ki? Toplantılar, sunumlar... Bir an önce kliniğe gitmek, orada beklerken çalan klasik müzikte kaybolmak istedi. Sabahki güneşten eser kalmamıştı. Yağmur betonda iz bırakmadan akıp gidiyordu. Yağmurun betona şekil vermek gibi bir çabası yoktu. Yağmur izini toprağa bırakırdı. Bu düşüncelerle asansöre bindi. İçeri geldiğinde kendi gibi buraya gelen insanların sebeplerini yine merak etti. Ama sormadı. Buradan başlasak ne güzel olur diye düşündü, birbirimize sorsak nasıl olduğumuzu. En son geldiği için en son o girecekti. Beklerken uzaktan görünen boğazı, üzerine düşen ince yağmuru izlemeye daldı. Sekreterin kendi adını söylemesiyle yerinden sakince kalktı, doktorun odasına doğru düşünceli yürümeye başladı, konu nereden bu defa bağlanacaktı hayatına, anlam veremediklerine. Koltuğunda tüm neşesi ve profesyonel yaklaşımı ile oturan bu kadın” ne hissediyorsam söyletmeyi her defasında nasıl başarıyordu, hâlbuki ne kadar yabancı bir durumdu, geçmişini geleceği anlatmak, tanımadığın birisine... “ bu düşüncelerle rahat koltuğa oturdu. Klasik başlangıçtan sonra günün sorusu geldi.

“ Görüşmediğimiz iki hafta boyunca neler düşündünüz, hala yalnız mısınız bu şehirde, bu his peşinizde mi ?”

“ Biliyor musunuz bu sabah düşündüm, sizden bu sorunun geleceğini bilmeyerek, bu ülkede de benim gibi yalnızlar için yalnızlık bakanlığı kurulmalı. “ bunu söyledikten sonra içinde neden yalnız hissettiğine dair roller konuşmaya başladı. “evet, size göre ben çok başarılıyım, etrafımdaki herkese göre öyleyim. Başarıyı paylaşmaya gelirsek işte tam burada başlıyor yalnızlığım. Bilir misiniz annem köyümüzde çok lezzetli domatesler yetiştirirdi. Tarlaya girdiğiniz an kokusu sarardı, dalından koptuğu an yemekte tereddüt etmezsiniz. Bu annemin başarısıydı. O domateslerden herkes övgüyle bahsederdi. Tarla komşuları onun üzerinden çıkar hesapları götürmezdi. Ben domates yetiştirmiyorum ama orijinal reklamlar hazırlıyorum, ajans müdürü ona güzel paralar kazandırdığım için beni övüyor. Diğer masalar nefret dolu bakışlar atıyor. Annem tarlasından çıkan domatesin tohumunu paylaşınca insanlar teşekkür üzerine teşekkür ederdi. Oysa ben fikrimi paylaşsam – kendine sakla- der gibi bakıyorlar bana. “

Doktor: Aslında siz çocukluğunuzu özleyorsunuz. Ama unutmayalım ki herkesin bir köyü yok, köy arkadaşlıkları da! “Özlemiyorum hep orada kalmak isterdim bile diyebilirim. Bugün mesela buraya gelirken düşündüm. Yağmurun toprağa yağması ile betona yağması arasındaki fark beni saatlerce konuşturabilir. Toprak yağmura şükran duyar, önünde eğilir ama şehirde insanlar üzerlerine yağın yağmurun takım elbiselerinde bıraktığı lekeyi düşünüyor. Doğru söylüyorsunuz, herkesin bir köyü yok, benim var buna rağmen şehir hayatına katlanmak zoruma gidiyor. İmkânlarım çok, param çok ama eksiklik var. Örneğin; anahtar almadan evden çıkmak istiyorum. Köyde komşunuza evinizi, tarlanızı, çocuğunuzu emanet edersiniz. Bunları düşünmeden yaşamamanın güzelliğini bilemezsiniz. Ben bildiğim şeye özlem duyuyorum. Siz bilmediğiniz için bunu yalnızlık olarak algılamamanız normal. Apartman dairesinde küçüklükten itibaren ses çıkarmamayı öğrenmiş bir çocuk özgürce evinde koşmayı bilemez. En özgür olması gereken evinde, kısıtlanarak büyüyorlar. Özgün fikirleri ilk orada törpülenir zannımca. Bana bu ilginç fikirlerimin beslendiği yeri çok soruyorlar. Cevabım hiç değişmiyor. Çamurla oynadım, çamurda lastik çizmem battı sorunuma çare buldum, babama tarlaya su taşımam gerekti, suyu soğuk tutmanın yolunu kendim buldum. Apartman hayatı sizce de çocukluğa yapılmış en büyük ihanet değil midir?

Toprak kokulu sebzelerin tadını bildiğim için plastik kutularda üstü streç filmlili sebzelerin sebze olmadığını keşke tüm insanlığa göstersem. Akın akın köye göçmek isterlerdi belki, belki de istemezlerdi. Bir şeyin yokluğundan huzursuz olmanız harekete geçmeyi gerektirir. Belki bende şehir hayatından yeterince huzursuz değilim, ne dersiniz? Güneşi görmek için seyir terasları yapılıyor şehirlere. Buna neden gerek var sizce? Yaptıkları hataları hatalarla örtmenin yolu değil mi? Oturduğum evden güneşi görmek için çabalıyorum her sabah. Sonrasında doktorum “ d vitamini” takviyesi almam gerektiğini söylüyor. Betonları yığanlar ile ilaç firmaları ortak çalışıyor olabilir mi? Oysa köyde güneşten uyuyamazsınız varlığını, geldiğini size hissettirir. “ kalk “ der adeta. Toprağına koş, bahçene koş, hayvanının yiyeceklerini hazırla, onların sana verdiği sütü yumurtayı getir, koşa koşa kahvaltı için markete gitme. Hatta markete gitmek gerekmez. Bunu için bütçeye de zamana ihtiyacın yoktur. Market bahçendir, market tarlandır. Fırın da evindedir, fırıncı da sensindir. Kendi işin bittiyse yan komşuna seslen var mı bir derdi, yapılacak işi, eksiği bunlardan habersiz olma! Bu öğütlerle güneş her gün doğar. Yani doktor hanım, köy samimiyettir, berekettir, alın teridir, sorunlara kubaşık çarelerdir. Tarlasında yangın olana su dökmektir, kibrit atmak değil, komşunun evinde ses yükselirse pencereni kapatmaktır, kulak dayamak değil. Ben bu bildiklerimle stüdyo dairelere sığamıyorum. Sığmanın yollarını arıyorum, bulamıyorum. “Düşündüklerinin ilk defa bu kadar sesli söylenmesi onu önce rahatsız etmişti. Dışarı çıktığında ise tüy gibi hafiflik omuzlarına konmuştu. Dediğini düşündü: “ gerçek huzursuzluk harekete geçirir.” Çok geç olmadan değişmenin zamanı gelmişti. Ayakkabılarının ve pantolonunun lekelenmesinden korkmadan yağmurun biriktirdiği sulara basarak evine doğru yürüdü.

Gözleri buz tutmuş bu köyün
tüm çeşmelerini geçtim ben,
yüz yemin etse de ruhum
dönmüyor kuşlar yasından.
suya yansıyan suretime
sesleniyorum:
kırlangıç sürülerini de geç,
yavru şarkıları da
ve aklanmadan çoğalan
saçlarımdan tutup
yürü sıra evlerin ardında.
hisset,
bir köy ekmeği gibi kokan
masumluğunu ve benliğini,
gönlün baharına koş,
kirpik kirpik dönüş
kuş seslerine,
ilk yağmurlarla aksın
omuzlarından
kendinle savaşın
ve dön göğüne
kendine dön.

Online Öykü Atölyesi

**Her Cumartesi Saat
20:00 –22:00**

Eğer yazmakla ilgileniyorsan, yazıyorsan ve daha fazla yazmak istiyorsan, şimdi e-posta adresini bırak. Bilgilendirme için dönüş sağlayalım.

Başlangıç Tarihi 10 Nisan

**Kayıt ve bilgi için;
zeynep.esin@velespityayinlari.com**